

Familjerättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 på det familjerättsliga området. Motionsyrkandena gäller bl.a. faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, adoption, olika frågor om vårdnad, umgänge, god man för ensamkommande flyktingbarn, barns skuldsättning, former och åldersgräns för ingående av äktenskap, namnlagen, vissa arvsrättsliga frågor och frågor om testamente.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar främst till pågående arbete och tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

I betänkandet finns 14 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	8
Inledning	8
Utredningar om faderskap	8
Talerätt i mål om fastställande av faderskap	10
Talerätt i mål om hävande av faderskap	11
Föräldraskap vid assisterad befruktning	12
Adoption	15
Översyn av vårdnadsreglerna	17
Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.	19
Särskilt förordnad vårdnadshavare	20
Fler än två vårdnadshavare	21
Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar	22
Beslutanderätten vid gemensam vårdnad	24
Samarbetssamtal	25
Juridiskt biträde för barn	27
Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden	28
Umgångerätt för biologisk förälder	32
Umgänge med annan än biologisk förälder	33
God man för ensamkommande flyktingbarn	34
Barns skuldsättning	36
Barnbalk	38
Formerna för ingående av äktenskap	39
Ersättning till vigselförrättare	40
18-årsgräns för ingående av äktenskap	41
Så kallade flersamma förhållanden	42
Ändringar i namnlagen	44
Retroaktiva namnbyten	45
Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt	48
Arvsrätt för kusiner m.fl.	49
Sambors arvsrätt	51
Registrering av testamenten	52
Om rätt att göra testamente	53
Reservationer	55
1. Utredningar om faderskap, punkt 1 (S)	55
2. Talerätt i mål om fastställande av faderskap, punkt 2 (S, SD)	55
3. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (MP)	56
4. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (V)	57
5. Fler än två vårdnadshavare, punkt 9 (MP, V)	58
6. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 10 (S)	58
7. Beslutanderätten vid gemensam vårdnad, punkt 11 (MP, V)	59
8. Juridiskt biträde för barn, punkt 13 (S, MP)	59
9. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 16 (MP)	60
10. God man för ensamkommande flyktingbarn, punkt 17 (MP, V)	61
11. Barns skuldsättning, punkt 18 (S, V)	62

12. Ersättning till vigselförrättare, punkt 21 (S)	63
13. 18-årsgräns för ingående av äktenskap, punkt 22 (V)	63
14. Registrering av testamenten, punkt 29 (S)	64
Särskilda yttranden	65
1. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (S)	65
2. 18-årsgräns för ingående av äktenskap, punkt 22 (SD)	65
3. Retroaktiva namnbyten, punkt 25 (S, V)	65
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	66
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Utredningar om faderskap**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C211, 2010/11:C252, 2010/11:C266 och 2010/11:C309 yrkande 1.

Reservation 1 (S)

2. **Talerätt i mål om fastställande av faderskap**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C254.

Reservation 2 (S, SD)

3. **Talerätt i mål om hävande av faderskap**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C364.

4. **Föräldraskap vid assisterad befruktning**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:So440 yrkande 2, 2010/11:So543 yrkande 3 och 2010/11:So583 yrkandena 1, 2 och 4.

Reservation 3 (MP)

Reservation 4 (V)

5. **Adoption**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:So396 yrkande 4 och 2010/11:So501 yrkande 1.

6. **Översyn av vårdnadsreglerna**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C218, 2010/11:C228, 2010/11:C308, 2010/11:C333 yrkande 2 och 2010/11:C337.

7. **Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C221 yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:C314 yrkande 1.

8. **Särskilt förordnad vårdnadshavare**

Riksdagen avslår motion 2010/11:C286.

9. **Fler än två vårdnadshavare**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju401 yrkande 12, 2010/11:C304 yrkande 1 och 2010/11:So543 yrkande 4.

Reservation 5 (MP, V)

10. **Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C245, 2010/11:C309 yrkande 2, 2010/11:C328 och 2010/11:C333 yrkande 1.

Reservation 6 (S)

11. Beslutanderätten vid gemensam vårdnad

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C342 och 2010/11:So543 yrkande 35.

Reservation 7 (MP, V)

12. Samarbetssamtal

Riksdagen avslår motion 2010/11:C325 yrkande 2.

13. Juridiskt biträde för barn

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C236, 2010/11:C326, 2010/11:So257 yrkande 2 och 2010/11:So543 yrkande 30.

Reservation 8 (S, MP)

14. Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden

Riksdagen avslår motion 2010/11:C221 yrkandena 3 och 4.

15. Umgängesrätt för biologisk förälder

Riksdagen avslår motion 2010/11:C325 yrkande 1 i denna del.

16. Umgänge med annan än biologisk förälder

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C278, 2010/11:C304 yrkande 2 och 2010/11:C325 yrkande 1 i denna del.

Reservation 9 (MP)

17. God man för ensamkommande flyktingbarn

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C204 yrkandena 1 och 2, 2010/11:C348, 2010/11:Sf205 yrkande 5 och 2010/11:Sf338 yrkande 2.

Reservation 10 (MP, V)

18. Barns skuldsättning

Riksdagen avslår motion 2010/11:C214.

Reservation 11 (S, V)

19. Barnbalk

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C276 och 2010/11:C373.

20. Formerna för ingående av äktenskap

Riksdagen avslår motion 2010/11:C288.

21. Ersättning till vigselförrättare

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C238 och 2010/11:C372.

Reservation 12 (S)

22. 18-årsgräns för ingående av äktenskap

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju287 yrkande 7 och 2010/11:C369.

Reservation 13 (V)

23. Så kallade flersamma förhållanden

Riksdagen avslår motion 2010/11:C235.

24. Ändringar i namnlagen

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C208, 2010/11:C257, 2010/11:C267, 2010/11:C344 och 2010/11:So493 yrkande 3.

25. Retroaktiva namnbyten

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju401 yrkande 19 och 2010/11:So493 yrkande 2.

26. Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C207, 2010/11:C262 och 2010/11:C353.

27. Arvsrätt för kusiner m.fl.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:C319 och 2010/11:C334.

28. Sambors arvsrätt

Riksdagen avslår motion 2010/11:C291.

29. Registrering av testamenten

Riksdagen avslår motion 2010/11:C212.

Reservation 14 (S)

30. Om rätt att göra testamente

Riksdagen avslår motion 2010/11:C354.

Stockholm den 29 mars 2011

På civilutskottets vägnar

Carina Ohlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Ohlsson (S), Jan Ertsborn (FP), Maria Abrahamsson (M), Eva Bengtson Skogsberg (M), Jonas Gunnarsson (S), Per Lodenius (C), Yilmaz Kerimo (S), Margareta Cederfelt (M), Jan Lindholm (MP), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V), Thomas Finnborg (M), Katarina Köhler (S), Cecilia Brinck (M), Anders Sellström (KD), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet 70 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010 som rör familjerättsliga frågor. Motionsyrkandena gäller bl.a. faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, adoption, olika frågor om vårdnad, umgänge, god man för ensamkommande flyktingbarn, barns skuldsättning, former och åldersgräns för ingående av äktenskap, namnlagen, vissa arvsrättsliga frågor och frågor om testamente. Utskottet behandlar under särskilda rubriker de olika frågor som har aktualiserats i motionerna. Förslagen i motionerna finns i *bilagan*.

Utredningar om faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör utredningar om faderskap. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Jämför reservation 1 (S).

Motionerna

I motion 2010/11:C211 av Elin Lundgren (S) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av förfarandet kring fastställande av faderskap i samboförhållanden.

Patrick Reslow (M) föreslår i motion 2010/11:C252 ett tillkännagivande om att regeringen ska se över reglerna för faderskapspresumtion. Motionären anför att det bör föreligga en faderskapspresumtion även för sambor.

I motion 2010/11:C266 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus Engström (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som förenklar processen vid erkännande av faderskap för ogifta par.

Också i motion 2010/11:C309 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att rutinerna för fastställande av faderskap bör förenklas när föräldrarna till ett barn inte är gifta med varandra. I motionen föreslås bl.a. att föräldrarna ska kunna underteckna en försäkran på sjukhuset alternativt gemensamt anmäla faderskapet till folkbokföringsregistret (yrkande 1).

Bakgrund

Om modern inte är gift fastställs faderskapet enligt 1 kap. 3 § föräldrabalken (FB) genom dom eller bekräftelse. Bekräftelse av faderskap sker skriftligen och ska bevitnas av två personer. Den ska även godkännas av socialnämnden och av modern. Socialnämnden är skyldig att utreda vem som är far till ett barn när faderskapet inte följer direkt av faderskapspresumtionen och får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är far till barnet. Nämnden ska föra protokoll över vad som framkommer vid utredningen och som är av betydelse för faderskapsfrågan. Socialstyrelsen fastställer protokollsformulär.

Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd angående socialnämndens utredning och fastställande av faderskap, SOSFS 2004:16 (S). Enligt föreskrifterna kan socialnämnden, om parterna är sambor och övertygade om att barnet är deras gemensamma, göra en förenklad utredning enligt ett särskilt protokoll, det s.k. S-protokollet. Om parterna samstämigt uppger att barnet är deras gemensamma och det inte framkommit något som kan ifrågasätta detta, bör utredaren avsluta utredningen genom att bereda mannen tillfälle att bekräfta faderskapet. Om utredaren har anledning att känna sig osäker, måste en mer fullständig utredning göras. Det s.k. MF-protokollet upprättas om parterna inte sammanbor samt i de fall då faderskapet är ifrågasatt och flera män kan komma i fråga som barnets far.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motsvarande motionsyrkanden vid flera tillfällen, bl.a. våren 2009 (bet. 2008/09:CU10) och därefter i förenklad ordning våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). Utskottet hade då inte någon annan uppfattning än den lagutskottet tidigare gett uttryck för (bet. 2005/06:LU9) om att den nuvarande ordningen ger betryggande garantier för att det verkligen är den biologiske fadern och inte någon annan som fastställs som far till ett barn. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Riksdagen följde utskottet

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än den utskottet tidigare gett uttryck för. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna.

Talerätt i mål om fastställande av faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om talerätt i mål om fastställande av faderskap. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 2 (S, SD).

Motionen

I motion 2010/11:C254 av Elin Lundgren (S) föreslås ett tillkännagivande med innebörden att en man som tror sig vara far till ett barn ska ha rätt att väcka talan och begära ett faderskapstest.

Gällande rätt

Om modern vid barnets födelse är gift med en man ska mannen i äktenskapet, enligt 1 kap. 1 § FB, anses som barnets far, s.k. faderskapspresumtion.

Ska en viss man inte anses som far till ett barn enligt 1 kap. 1 § FB, är socialnämnden, enligt 2 kap. 1 § FB, skyldig att försöka utreda vem som är far till barnet och se till att faderskapet fastställs. Enligt 2 kap. 6 § FB bör socialnämnden verka för att blodundersökning äger rum beträffande modern, barnet och den som kan vara fader till barnet, om denne begär det eller anledning finns till antagande att modern haft samlag med mer än en man under tid då barnet kan vara avlat.

Talan om fastställande av faderskap väcks enligt 3 kap. 5 § 1 st. FB av barnet. Enligt andra stycket förs barnets talan av socialnämnden i de fall som avses i 2 kap. 1 § FB. Vidare får modern, om hon har vårdnaden om barnet, alltid föra barnets talan. Talan får vidare alltid föras av en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet.

Utskottets ställningstagande

Lagstiftningen bygger på att det rättsligt fastställda faderskapet i största möjliga utsträckning ska överensstämja med det biologiska. Som framgått ovan följer av bestämmelserna i 2 kap. 6 § FB att socialnämndens representant alltid bör verka för att en rättsgenetisk utredning görs om mannen begär det. Detta gäller även om utredningen inte tyder på att mer än en man är aktuell.

Utskottet kan således konstatera att en man som tror sig vara far till ett barn kan vända sig till socialnämnden och begära att en rättsgenetisk utredning ska göras samt att socialnämnden i sådana fall ska verka för att en utredning kommer till stånd. Mot denna bakgrund anser utskottet att vad som anförts i motionen inte utgör skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen för att få till stånd en förändring av gällande ordning. Motionen bör därför avslås.

Talerätt i mål om hävande av faderskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om talerätt i mål om hävande av faderskap. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionen

I motion 2010/11:C364 begär Marietta de Pourbaix-Lundin (M) ett tillkännagivande om att såväl efterlevande maka som mannens arvingar bör ha talerätt i mål om hävande av faderskap.

Bakgrund

Om modern är gift med en man vid barnets födelse ska mannen i äktenskapet enligt 1 kap. 1 § FB anses som barnets far, s.k. faderskapspresumtion.

Talan om hävande av en faderskapspresumtion regleras i 3 kap. FB. Vill mannen i äktenskapet få fastställt att han inte är far till barnet ska han enligt 1 § första stycket väcka talan mot barnet eller, om barnet har avlidit, dess arvingar. Om mannen är avliden har den avlidnes maka och arvingar i vissa fall rätt att enligt 1 § andra och tredje styckena väcka talan vid domstol om hävande av faderskapspresumtionen. En sådan rätt föreligger i de fall mannen inte varaktigt sammanbott med barnet och inte heller efter barnets födelse bekräftat att barnet är hans. Rätt att väcka en sådan talan föreligger däremot inte om det vid mannens död har förflutit mer än ett år från det att talan, som grundats på att mannen är far till barnet, väckts mot honom och han fått del därav, eller om mer än ett år har förflutit sedan anspråk på samma grund framställts mot mannens dödsbo.

Beträffande faderskapsbekräftelser gäller enligt 1 kap. 4 § FB att om det senare visar sig att den som lämnat bekräftelsen inte är far till barnet ska rätten förklara att bekräftelsen saknar verkan mot honom. Lagen reglerar inte frågan om vem som får föra talan om ogiltigförklaring av bekräftelse därför att den är oriktig. Klart är att mannen kan föra talan därom mot barnet eller mot barnets arvingar. Av rättsfallet NJA 1988 s. 525 följer att de bestämmelser om talerätt för mannens arvingar, inklusive begränsningarna i talerätten som enligt 3 kap. 1 § FB gäller vid upphävande av faderskapspresumtion, ska tillämpas analogvis vid ogiltigförklaring av en faderskapsbekräftelse.

När faderskapet har fastställts genom en dom som vunnit laga kraft skiljer sig situationen från presumtions- och bekräftelsefallen såtillvida att faderskapsfrågan är definitivt avgjord. En omprövning av domen kan därför i princip endast ske om resning beviljas. Enligt 58 kap. 1 § rättegångsbalken kan resning beviljas om nya omständigheter eller bevis åberopas, vilka sannolikt skulle ha lett till en annan utgång i målet. Några särskilda regler om vem som är behörig att söka resning finns inte, men uppenbart

är att den som var part i målet också kan vara resningsökande. Talan om fastställande av faderskap enligt 3 kap. 6 § första stycket kan föras av barnet mot en avlidens mans arvingar.

I mål om förklaring att en viss man inte är far eller om fastställande av faderskap kan rätten, enligt lagen (1958:642) om blodundersökning m.m. vid utredning av faderskap, på yrkande av någon av parterna eller när det annars behövs förordna om blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som kan ske utan men.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden med samma innebörd som det nu aktuella, bl.a. våren 2009 (bet. 2008/09:CU10) och därefter i förenklad ordning våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). Utskottet konstaterade då att det inom Justitiedepartementet bereds direktiv till en utredning för översyn av lagen om blodundersökning och att socialministern i ett frågesvar angett att det finns anledning att överväga utvidgade möjligheter för domstolen att förordna om blodundersökning när faderskapet redan är fastställt. Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet ansåg utskottet att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen, varför denna borde avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet anser utskottet alltjämt att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionen. Riksdagen bör således avslå motion 2010/11:C364.

Föräldraskap vid assisterad befruktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör olika frågor om föräldraskap vid assisterad befruktning. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservationerna 3 (MP) och 4 (V) samt särskilt yttrande 1 (S).

Motionerna

I motion 2010/11:So440 av Börje Vestlund m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att en föräldraskapspresumtion snarast bör införas i enlighet med förslagen i utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3). Detta måste göras för att säkerställa alla barns rätt till båda sina föräldrar, oavsett föräldrarnas kön (yrkande 2).

Också i motion 2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag om en föräldraskapspresumtion. I motionen framhålls att det bör införas en moderskapspresumtion för tjejpar motsvarande faderskapspresumtionen för olikkönade par (yrkande 3).

I motion 2010/11:So583 föreslår Marianne Berg m.fl. (V) att lagstiftningen i föräldraskapsbalken ändras på ett antal punkter. I motionen föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram ett förslag till ändring som innebär att en moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg (yrkande 1). Motionärerna föreslår vidare ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till ändring som innebär att en moderskapsbekräftelse ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i ett samboförhållande genomgår assisterad befruktning utanför allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg (yrkande 2). Därutöver föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till ändring som innebär att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet (yrkande 4).

Bakgrund

Assisterad befruktning med donerade spermier får enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. utföras då en kvinna är gift, registrerad partner eller sambo med en annan kvinna. En kvinna som är gift, partner eller sambo med en annan kvinna kan alltså insemineras med donerad sperma, och hennes ägg kan befruktas utanför kroppen med donerade spermier. Behandlingen förutsätter – liksom för heterosexuella par – att maken, partnern eller sambon skriftligen har samtyckt till behandlingen. Vidare ska en läkare pröva om det med hänsyn till paret medicinska, psykologiska och sociala förhållanden är lämpligt att behandlingen äger rum. Behandlingen får utföras endast om det kan antas att barnet kommer att växa upp under goda förhållanden. Val av lämplig spermagivare görs av läkare. Hur valet ska gå till regleras närmare i föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Enligt föreskrifterna bör läkaren, om paret önskar det, sträva efter att finna en givare som har liknande ögon-, hud- och hårfärg samt kroppsbyggnad som den i paret som inte kommer att vara genetiskt ursprung till barnet. Önskemål om att givaren ska ha särskilda egenskaper i övrigt bör inte godtas.

Om en kvinna, som är gift, partner eller sambo med en annan kvinna, fått en behandling utförd enligt lagen om genetisk integritet m.m., ska maken, partnern eller sambon till den behandlade kvinnan enligt 1 kap. 9 § FB också anses som barnets förälder. Föräldraskapet förutsätter att maken, partnern eller sambon har samtyckt till behandlingen och att det är sannolikt att barnet har avlats genom den. Föräldraskapet ska fastställas, i första hand genom att maken, partnern eller sambon bekräftar föräldraska-

pet. För bekräftelsen gäller detsamma som för en faderskapsbekräftelse. Bekräftelsen görs alltså skriftligen och ska bevitnas av två personer. Bekräftelsen ska vidare skriftligen godkännas av socialnämnden och av modern. Bekräftelsen kan göras före barnets födelse. Om föräldraskapet inte bekräftas frivilligt, kan det fastställas genom dom.

Om en kvinna anses som förälder till ett barn gäller detsamma som för andra föräldrar, t.ex. i fråga om vårdnaden om barnet, underhåll, arv, namn och föräldraförmåner. Om föräldrarna är gifta eller registrerade partner, står barnet alltså från födelsen under vårdnad av dem båda. Om föräldrarna är sambor, står barnet under vårdnad endast av den kvinna som har fött barnet, men föräldrarna kan få gemensam vårdnad genom en anmälan till Skatteverket.

Föräldraskapet gäller inte barn som kommer till genom assisterad befruktning utanför tillämpningen av lagen om genetisk integritet m.m., dvs. i utländsk sjukvård eller i egen regi. I dessa fall ska alltså faderskapet fastställas. Om det är till fördel för barnet och övriga förutsättningar finns, kan ett gemensamt föräldraskap för det lesbiska paret då åstadkommas genom adoption.

Ett barn som har kommit till genom assisterad befruktning har rätt att, om det har uppnått tillräcklig mognad, få del av de uppgifter om givaren som har antecknats i journalen. Socialnämnden är skyldig att på begäran biträda barnet med att skaffa fram dessa uppgifter. Det är bara barnet som kan få ut uppgifterna om givaren. Även om barnet är under 18 år får uppgifterna alltså inte lämnas ut på begäran av vårdnadshavarna. Socialnämnden kan dock få ut uppgifterna om barnet har vänt sig till nämnden för att få hjälp. Det blir i ett sådant fall socialnämndens sak att bedöma det underåriga barnets mognad.

Pågående arbete

I utredningsbetänkandet (SOU 2007:3) Föräldraskap vid assisterad befruktning föreslås att föräldraskapet vid assisterad befruktning med donerade ägg och spermier ska regleras på samma sätt för samkönade par och för olikkönade par. Den kvinna som är moderns registrerade partner ska, enligt förslaget, automatiskt anses vara barnets förälder, en föräldraskapspresumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Bestämmelserna om föräldraskap för en kvinna föreslås också omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Är modern sambo med en kvinna föreslås att föräldraskapet för moderns sambo ska fastställas genom bekräftelse eller dom på samma sätt som sker i dag när barnet tillkommit genom assisterad befruktning som skett inom svensk hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att det inte längre ska fastställas något faderskap i dessa fall.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motsvarande motionsyrkanden vid flera tillfällen, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU10. Utskottet ansåg, liksom året innan, att riksdagen borde avvakta resultatet av det fortsatta beredningsarbetet. Det fanns enligt utskottets mening inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna, varför de således borde avslås. När det gällde ett motionsyrkande som motsvarar det nu aktuella yrkandet i motion 2010/11:So583 yrkande 4 ansåg utskottet att vad som anfördes i motionen inte utgjorde skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen för att få till stånd en förändring av gällande ordning. Riksdagen följde utskottet.

Frågesvar

Justitieminister Beatrice Ask har i svar på en fråga om föräldraskap vid assisterad befruktning (2010/11:218) uttalat att det, liksom när det gäller andra frågor som berör barn, är viktigt att det finns ett tydligt barnperspektiv och att regelsystemet måste utformas så att barnets intressen tillgodoses på bästa sätt. Betänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning innehåller en rad svåra frågor som kräver noggranna överväganden. Någon närmare tidsplan för arbetet med frågorna kunde inte anges.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar justitieministerns uppfattning att utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning innehåller en rad svåra frågor som kräver noggranna överväganden. Liksom tidigare anser utskottet att vad som anfördes i motionerna inte utgör skäl att föregripa det pågående arbetet eller frånga riksdagens tidigare ställningstaganden. Motionerna bör därför avslås.

Adoption

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör adoptionslagstiftningen. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionerna

I motion 2010/11:So396 av Maria Abrahamsson och Olof Lavesson (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av adoptionsreglerna. Motionärerna menar att det inte borde vara så svårt och byråkratiskt krångligt att få adoptera ett barn i Sverige (yrkande 4).

I motion 2010/11:So501 av Barbro Westerholm (FP) begärs ett tillkännagivande om behovet av anpassning av lagstiftningen om adoptioner så att den tar hänsyn till förhållandena för barn som kommit till genom värdmödraskap (yrkande 1).

Bakgrund

Bestämmelser om adoption finns i 4 kap. FB. En adoption innebär att barnet i rättsligt hänseende betraktas som adoptantens barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar. Genom adoptionen övergår vårdnaden om barnet och skyldigheten att försörja det till adoptanten. Adoptivbarnet och dess avkomlingar tar arv och ärvs som om adoptivbarnet hade varit adoptantens eget barn.

Beslut om tillstånd till adoption fattas av allmän domstol. Domstolen får ge sitt tillstånd endast om adoptionen är till fördel för barnet. Dessutom krävs att den som vill adoptera barnet har uppfostrat det eller vill uppfostra det eller att det annars med hänsyn till det personliga förhållandet mellan sökanden och barnet finns särskild anledning till adoptionen. En man eller en kvinna som har fyllt 25 år får med rättens tillstånd adoptera ett barn. Den som är gift får adoptera endast gemensamt med sin make. Den ena maken får dock adoptera den andra makens biologiska eller adopterade barn. Efter en sådan s.k. styvbarnsadoption eller närståendeadoption anses barnet som makarnas gemensamma. Från och med den 1 februari 2003 har registrerade partner fått möjlighet att prövas som adoptivföräldrar. Härigenom kan två partner gemensamt adoptera barn, och en partner kan adoptera den andre partners barn. Andra än makar och registrerade partner får således inte adoptera gemensamt, inte heller sambor.

Pågående arbete

I juli 2009 överlämnade 2008 års adoptionsutredning betänkandet (SOU 2009:61) Modernare adoptionsregler. Utredningen hade haft i uppdrag att göra en allmän översyn av reglerna om adoption i 4 kap. FB. Utredningen föreslår bl.a. att 4 kap. FB ska upphävas och ersättas av ett nytt kapitel med en annan systematik och ett modernare språk. I syfte att tydliggöra barnperspektivet föreslår utredningen att det i 4 kap. FB ska införas en grundläggande bestämmelse om att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om adoption som rör barn under 18 år. Utredningen föreslår också att sambor ska kunna prövas som adoptivföräldrar på samma sätt som gifta par och registrerade partner.

Enligt uppgift från Justitiedepartementet är betänkandet föremål för beredning.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det pågående beredningsarbetet anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna. De bör således avslås.

Översyn av vårdnadsreglerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om översyn av vårdnadsreglerna. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionerna

I motion 2010/11:C218 föreslår Maria Lundqvist-Brömster (FP) ett tillkännagivande om att det i föräldrabalken bör införas en särskild regel som utesluter den förälder som mördat eller på annat straffbelagt sätt bragt den andra föräldern om livet från vårdnaden om gemensamma barn.

I motion 2010/11:C228 av Billy Gustafsson (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av att överväga en översyn och reformering av lagstiftningen med hänsyn till barnets bästa. I motionen framhålls barnens rätt till båda sina föräldrar.

Yvonne Andersson (KD) föreslår i motion 2010/11:C308 ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över den ändring av föräldrabalken som gjordes 2006 samt överväga om de frivilliga samarbetsamtalen vid vårdnadstvister ska ersättas av obligatoriska medlingssamtal. Utredningen bör överväga en återgång till 1998 års lag, så att kravet på att domstolen ska fästa särskilt avseende vid föräldrarnas för många att samarbeta i frågor som rör barn ses över.

I motion 2010/11:C333 av Fredrik Schulte m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbetssvårigheter ej utgör en grund för att döma till enskild vårdnad. Motionärerna anför att regeringen bör utreda förutsättningarna för att tilldela barn en god man i de fall där föräldrarna omöjligen kan samarbeta i avgörande frågor om barnets uppfostran (yrkande 2).

Även i motion 2010/11:C337 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen i syfte att öka jämställdheten mellan mammor och pappor vid separationer och vårdnadstvister.

Bakgrund

Rättsförhållandet mellan barn och föräldrar regleras i föräldrabalken. Denna lagstiftning har under de senaste decennierna genomgått betydande förändringar såvitt gäller regelverket när föräldrarna separerar och föräldrarna inte kan komma överens om hur deras barn ska ha det.

De senaste större ändringarna i vårdnadsreglerna beslutades av riksdagen våren 2006 och trädde i kraft den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:99, bet. LU27, rskr. 309). Ändringarna syftade framför allt till att förstärka barnperspektivet i lagstiftningen. De innebar bl.a. att betydelsen av barnets bästa kommer till klarare uttryck i lagen och att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Genom lagändringarna markerades ytterligare i lagtexten den betydelse som risken för att barnet far illa måste få vid beslut som rör vårdnad, boende och umgänge. Socialnämnden och domstolen ska vid bedömningen av barnets bästa fästa avseende särskilt vid risken att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligt förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

Tidigare behandling

Civilutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden med motsvarande innebörd, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU10. Utskottet utgick, liksom tidigare, från att regeringen kontinuerligt kommer att följa och utvärdera utvecklingen på området, utan att något formellt tillkännagivande från riksdagens sida var nödvändigt. Enligt utskottet borde motionerna avslås. Riksdagen följde utskottet.

Pågående arbete

Regeringen har i mars 2010 gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp hur 2006 års vårdnadsreform slagit igenom i socialtjänstens arbete (dnr. 7179/2010). Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2011.

Vidare har regeringen haft ett möte med representanter för Sveriges Domstolar, Sveriges advokatsamfund och socialtjänsten om utfallet av 2006 års vårdnadsreform, främst såvitt avses frågan om i vilken omfattning domstolarna efter vårdnadsreformen dömer till gemensam respektive ensam vårdnad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen tagit olika initiativ för att följa och utvärdera utvecklingen på området. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna. De bör således avslås.

Riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om riskbedömningar vid vårdnadstvister m.m. Utskottet hänvisar till gällande rätt och pågående arbete.

Motionerna

I motion 2010/11:C221 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) begärs ett tillkännagivande med innebörden att en ordentlig bedömning av risken att barnen ska bortrövas bör göras i samband med vårdnadsprocesser (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att umgängesrätten bör inhiberas med omedelbar verkan när en förälder befaras planera att föra bort sitt barn (yrkande 2).

I motion 2010/11:C314 föreslår Andreas Norlén och Mats Johansson (båda M) ett tillkännagivande om att en kunskapsammanställning bör göras om risken för bortförande av barn vid vårdnadstvister (yrkande 1).

Bakgrund

Genom 2006 års vårdnadsreform markeras ytterligare i lagtexten den betydelse som risken för att barnet far illa måste få vid beslut som rör vårdnad, boende och umgänge. Enligt 6 kap. 2 a § föräldrabalken ska barnets bästa vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Socialnämnden ska göra en riskbedömning i utredningar om vårdnad, boende och umgänge av risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa.

I propositionen med förslag till nya vårdnadsregler anförde regeringen att det bör vara Socialstyrelsens uppgift att sammanställa kunskap om och medverka till metodutveckling för hur riskbedömningen ska göras när socialnämnden utreder frågor om vårdnad, boende och umgänge (prop. 2005/06:99 s. 43).

Socialstyrelsen fick i januari 2007 i uppdrag av regeringen att sammanställa kunskapsläget kring hur riskbedömningar ska göras när socialnämnden utreder frågor om vårdnad, boende och umgänge samt att redovisa hur metoder inom området kan utvecklas. Uppdraget redovisades i november 2007.

Pågående arbete

Socialdepartementet har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett riskbedömningsinstrument att användas av socialtjänsten i samband med ärenden om vårdnad, boende och umgänge (dnr. 0-846/2009) i syftet att utveckla ett vetenskapligt bedömningsinstrument för risk- och skyddsfaktorer i sådana tvister. Socialstyrelsen har den 25 februari 2011 redovisat uppdraget i rapporten Initial riskbedömning för vårdnad, boende och umgänge.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att barnets bästa enligt 6 kap. 2 a § FB ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Vidare kan utskottet konstatera att Socialstyrelsen nyligen redovisat ett uppdrag till regeringen som gått ut på att ta fram ett instrument för riskbedömningar som socialtjänsten ska kunna använda i ärenden om vårdnad, boende och umgänge.

Mot den redovisade bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå något initiativ från riksdagen med anledning av motionsyrkandena. Motionerna bör därför avslås.

Särskilt förordnad vårdnadshavare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om särskilt förordnad vårdnadshavare. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Motionen

I motion 2010/11:C286 av Anders W Jonsson (C) föreslås ett tillkännagivande om att föräldrar ska ges det avgörande inflytandet över vem som ska bli vårdnadshavare i händelse av föräldrarnas död. I motionen framförs att sådana, s.k. vårdnadstestamenten, bör vara vägledande och endast undantagsvis kunna omprövas av sociala myndigheter.

Gällande rätt

Om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna och en av dem dör, ska den andre föräldern, enligt 6 kap. 9 § FB, ensam ha vårdnaden. Om båda föräldrarna dör, ska rätten på anmälan av socialnämnden eller när förhållandet annars blir känt anförtro vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare.

Enligt 6 kap. 10 a § fjärde stycket FB ska domstolen beakta önskemål som förts fram av föräldrarna när det gäller att förordna vårdnadshavare efter föräldrarnas död. Deras val av vårdnadshavare ska sålunda följas, om det inte är olämpligt att förordna den utpekade personen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inte komma till någon annan slutsats än att innehållet i gällande rätt ligger i linje med motionsönskemålet. Motionen bör därför avslås.

Fler än två vårdnadshavare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som behandlar frågan om ett barn ska kunna ha fler än två vårdnadshavare. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 5 (MP, V).

Motionerna

I motion 2010/11:C304 föreslår Maria Ferm (MP) ett tillkännagivande om att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare (yrkande 1).

Marianne Berg m.fl. (V) föreslår i motion 2010/11:Ju401 ett tillkännagivande om att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att ändra reglerna i föräldrabalken så att det blir möjligt för ett barn att ha fler än två vårdnadshavare (yrkande 12).

Också i motion 2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda möjligheten för barn att ha fler än två vårdnadshavare (yrkande 4).

Bakgrund

Enligt 6 kap. 2 § första stycket FB står barn under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrött vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år eller dessförinnan ingår äktenskap.

På talan av socialnämnden får rätten enligt 6 kap. 15 a § FB besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder. Vid bedömningen av om en sådan talan ska föras ska socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motsvarande yrkanden, bl.a. våren 2009 (bet. 2008/09:CU10) och därefter i förenklad form våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). I betänkandet redogjordes för att utskottet tidigare, bl.a. i samband med lagstiftningsärendet om nya vårdnadsregler (bet. 2005/06:LU27), tillstyrkt de ändringar som infördes 2006 om att barnets behov av umgänge med andra än föräldrarna ska lyftas fram vid socialnämndens bedömning. Utskottet fann därför inte skäl att föreslå någon ändring av riksdagens tidigare ställningstagande och avstyrkte motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den utskottet tidigare gett uttryck för. Motionerna bör därför avslås.

Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör automatisk gemensam vårdnad. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 6 (S).

Motionerna

I motion 2010/11:C245 av Penilla Gunther m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande om en sådan ändring i föräldrabalken som innebär att ogifta föräldrar automatiskt får gemensam vårdnad vid barnets födelse.

Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S) föreslår i motion 2010/11:C309 ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken i syfte att ge båda föräldrarna, oberoende av civilstånd, automatisk gemensam vårdnad vid barnets födelse (yrkande 2).

Också i motion 2010/11:C328 av Sara Karlsson (S) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken i syfte att ge föräldrarna gemensam vårdnad oavsett civilstånd.

Motion 2010/11:C333 av Fredrik Schulte m.fl. (M) innehåller förslag till ett tillkännagivande om en översyn av vårdnadsreglerna så att ogifta föräldrar automatiskt ska få gemensam vårdnad efter det att faderskapet har fastställts (yrkande 1).

Bakgrund

Ett barn står enligt 6 kap. 3 § FB från födelsen under vårdnad av båda föräldrarna, om dessa är gifta med varandra, och i annat fall av modern ensam. Ingår föräldrarna senare äktenskap med varandra, står barnet från den tidpunkten under vårdnad av dem båda, om inte rätten dessförinnan har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Om en av föräldrarna är ensam vårdnadshavare och föräldrarna vill utöva vårdnaden gemensamt, kan de tillsammans ge in en ansökan till domstolen, som då ska besluta om gemensam vårdnad om det inte är uppenbart att sådan vårdnad är oförenlig med barnets bästa.

Föräldrarna kan också få gemensam vårdnad genom registrering hos Skatteverket efter anmälan av dem båda. En sådan anmälan kan göras antingen till socialnämnden i samband med att nämnden ska godkänna en faderskapsbekräftelse eller en bekräftelse av föräldraskap eller direkt till Skatteverket under förutsättning att beslut om vårdnaden inte har meddelats tidigare och att föräldrarna och barnet är svenska medborgare. I övrigt kan ändring i vårdnaden ske genom avtal som godkänns av socialnämnden eller genom beslut av domstol.

Om det döms till äktenskapsskillnad mellan föräldrarna står barnet även därefter under båda föräldrarnas vårdnad, om inte den gemensamma vårdnaden upplöses enligt 6 kap. 5, 7 eller 8 § FB. Ska barnet även efter domen på äktenskapsskillnad stå under båda föräldrarnas vårdnad, ska rätten i domen erinra om att vårdnaden alltjämt är gemensam.

År 1999 presenterades departementspromemorian *Gemensam vårdnad för ogifta föräldrar* samt en språklig och redaktionell översyn av 6 kap. föräldrabalken (Ds 1999:57). I promemorian föreslås bl.a. att föräldrar som inte är gifta med varandra när barnet föds ska få gemensam vårdnad när tre månader har förflutit från det att faderskapet har fastställts genom en bekräftelse som har godkänts av socialnämnden, om ingen av föräldrarna inom denna tid till socialnämnden anmäler att han eller hon motsätter sig gemensam vårdnad.

Tidigare behandling

Promemorians förslag behandlades i proposition 2009/10:192 *Umgångsstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn*. I propositionen gjorde regeringen bedömningen att förslaget om automatisk gemensam vårdnad i promemorian (Ds 1999:57) inte bör genomföras. Vid riksdagens behandling av propositionen konstaterade utskottet (bet. 2009/10:CU20) att situationen är annorlunda nu mot den som gällde när promemorians förslag lämnades 1999. Någon presumtion för gemensam vårdnad finns inte längre, utan det måste i stället i varje enskilt fall göras en bedömning med utgångspunkt i vad som är bäst för barnet. Utskottet instämde i regeringens bedömning att förslaget om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar inte borde genomföras. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl att frånga riksdagens tidigare ställningstagande. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Beslutanderätten vid gemensam vårdnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör beslutanderätten vid gemensam vårdnad. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionerna

I motion 2010/11:C342 av Krister Hammarbergh (M) föreslås ett tillkännagivande om att reglerna om beslutanderätt vid gemensam vårdnad bör ses över så att var och en av vårdnadshavarna ges möjlighet att samtycka till icke-operativ hälso- och sjukvård samt stöd och insatser enligt socialtjänsten för barnet.

Maria Wetterstrand m.fl. (MP) föreslår i motion 2010/11:So543 ett tillkännagivande om att stärka barns rätt till vård när vårdnadshavarna inte är ense genom att det ska vara möjligt för var och en av vårdnadshavarna att söka vård för barnet (yrkande 35).

Bakgrund

Den som har vårdnaden om ett barn ansvarar för barnets person och har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Har barnet två vårdnadshavare ska dessa enligt 6 kap. 13 § FB utöva sina rättigheter och skyldigheter mot barnet tillsammans. Det krävs alltså normalt gemensamma beslut i frågor som rör vårdnaden. Undantag gäller om en av vårdnadshavarna till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak är förhindrad att ta del i sådana beslut om vårdnaden som inte utan olägenhet kan skjutas upp. Båda vårdnadshavarna kan inte heller förutsättas delta i alla de vardagliga avgöranden som måste träffas när det gäller omsorgen om barnet, t.ex. om mat, kläder och sovttider.

Genom 1998 års vårdnadsreform infördes en möjlighet för domstolen att vid gemensam vårdnad besluta om barnets boende, om umgänge med den förälder som barnet inte bor tillsammans med och om resekostnader vid umgänget. Men i övrigt krävs fortfarande att vårdnadshavarna kan enas i frågor som rör barnet (prop. 1997/98:7, bet. LU12, rskr. 229).

I juli 2007 överlämnade en särskild utredare betänkandet Beslutanderätt vid gemensam vårdnad m.m. (SOU 2007:52) till Justitiedepartementet. I detta föreslås bl.a. att en av vårdnadshavarna ska kunna tilldelas rätt att

fatta beslut på egen hand när det gäller barnets tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård, barnets tillgång till insatser enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och förskoleverksamhet för barnet samt barnets skolgång och skolbarnsomsorg. Barnets andra vårdnadshavare ska inte kunna motsätta sig de beslut som fattas av vårdnadshavaren med självständig beslutanderätt. Enligt förslaget ska vårdnadshavarna i övrigt fortfarande vara likställda.

I april 2010 avlämnade regeringen proposition (2009/10:192) Umgängesstöd och socialtjänstens förutsättningar att tala med barn. I propositionen gör regeringen bedömningen att det inte bör införas någon möjlighet för domstolen att, om barnet står under vårdnad av båda föräldrarna, ge en av föräldrarna självständig beslutanderätt i vissa frågor. I stället bör andra lösningar övervägas, t.ex. att på de områden där det finns ett särskilt behov reglera frågan i vilken utsträckning en vårdnadshavares bestämmanderätt kan frångås. Vid riksdagsbehandlingen instämde utskottet i regeringens bedömning (bet. 2009/10:CU20).

Pågående arbete

Inom Justitiedepartementet har nyligen upprättats promemorian (Ds 2011:5) Barns rätt till vård och sociala insatser stärks. Förslagen i promemorian syftar till att stärka barns rätt till vård och sociala insatser vid gemensamt vårdansvar. I promemorian föreslås att psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling samt vissa insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska få ges till barnet om det krävs med hänsyn till barnets bästa trots att endast en av vårdnadshavarna har samtyckt till det. Det föreslås vidare att socialnämnden ska ges befogenhet att pröva om insatsen krävs med hänsyn till barnets bästa.

Utskottets ställningstagande

De frågeställningar som aktualiseras i motionerna är, som redovisats ovan, föremål för beredning inom Regeringskansliet. Det pågående beredningsarbetet bör, enligt utskottets mening, inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför motionerna bör avslås.

Samarbetssamtal

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår ett motionsyrkande som rör samarbetssamtal. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Motionen

Penilla Gunther m.fl. (KD) föreslår i motion 2010/11:C325 ett tillkännagivande om att samarbetsamtal eller avtal för separerade föräldrar också bör innehålla ekonomisk rådgivning och beslut kring ekonomin för resor till och från föräldrarna vid boende på olika orter (yrkande 2).

Bakgrund

Enligt 6 kap. 18 § FB kan föräldrar enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen genom samarbetsamtal få hjälp att nå enighet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. I mål om vårdnad, boende eller umgänge får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att i barnets intresse anordna samarbetsamtal i syfte att nå enighet mellan föräldrarna.

Pågående arbete

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att granska hur fördelningen av kostnader och inkomster som är kopplade till ett barn påverkar och stöder en fungerande försörjning och omsorg om barnet när dess föräldrar inte lever tillsammans. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2011 (dir. 2009:56 och 2010:89).

Enligt direktiven ska utredaren analysera hur reglerna om ekonomiskt stöd till barnfamiljer påverkar separerade föräldrars beslut rörande vårdnad, boende, umgänge samt fördelningen av försörjningsansvar för det gemensamma barnet. Hur existerande regelverk underlättar eller försvårar samarbete mellan föräldrarna ska kartläggas. Vidare ska utredaren vid behov föreslå förbättringsåtgärder, regelförändringar och andra åtgärder som kan underlätta och uppmuntra samarbete mellan föräldrar som inte lever tillsammans. Utgångspunkterna för utredaren ska vara att föräldrar har ett gemensamt ansvar för att ta hand om och försörja sitt barn och att ett välfungerande samarbete dem emellan gagnar barnet. Föräldrarna ska sätta barnets bästa främst exempelvis vad gäller frågor om ekonomi, vårdnad, umgänge och boende efter en separation.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det pågående beredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen bör därför avslås.

Juridiskt biträde för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör juridiskt biträde för barn.

Jämför reservation 8 (S, MP).

Motionerna

Maria Wetterstrand m.fl. (MP) begär i motion 2010/11:So543 att regeringen ser över möjligheten för barn att få ett eget offentligt biträde. Motionärerna anser att barn bör ha rätt till eget offentligt biträde med särskild kompetens i mål som rör vårdnad boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas till vara (yrkande 30).

Också i motion 2010/11:C326 av Penilla Gunther och Yvonne Andersson (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att barn bör ha egna juridiskt ombud som har särskild barnkompetens som tillvaratar deras intressen under en vårdnadsutredning.

Irene Oskarsson (KD) föreslår i motion 2010/11:C236 ett tillkännagivande om att snarast införa en rättighet för barn att få ett juridiskt ombud med barnkompetens enligt barnkonventionens intentioner.

I motion 2010/11:So257 föreslår Kerstin Engle (S) ett tillkännagivande om att regeringen bör lägga fram de förslag till lagändringar som krävs för införlivande av den europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter. Enligt motionären krävs detta för att barn ska tillåtas delta i det rättsliga förfarandet (yrkande 2).

Bakgrund

Inom Europarådet har utarbetats en konvention om barns rättigheter, Europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter. Konventionen öppnades för undertecknande den 25 januari 1996. Sverige undertecknade konventionen samma dag men har ännu inte ratificerat den. Syftet med konventionen är att förbättra barns ställning i familjerättsprocesser. Konventionen är avsedd att vara ett komplement till FN:s barnkonvention från 1989 och ska hjälpa länderna att genomföra barnkonventionen på ett riktigt sätt. I Europarådets konvention uppmanas staterna bl.a. att överväga att införa bestämmelser om t.ex. att barnet ska få ställning av part och rätt till ett eget ombud i processer som rör barn.

I departementspromemorian Utövandet av barns rättigheter i familjerättsprocesser (Ds 2002:13) föreslås att Sverige ratificerar den ifrågavarande konventionen, och flera lagändringar föreslås i syfte att stärka barnets rätt i processen, bl.a. att det i särskilt konfliktfyllda vårdnadsfall ska vara möjligt för domstolen att förordna ett särskilt biträde för barnet. Departementspromemorian har remissbehandlats.

Tidigare behandling

Riksdagen har våren 1999 i ett tillkännagivande till regeringen anfört att det inte helt kan uteslutas att införande av möjligheten att kunna förordna juridiskt biträde för barn i vissa särskilt konfliktfyllda vårdnads- och umgängestvister ytterligare skulle kunna stärka barnets rätt. Utskottet ansåg att frågan borde bli föremål för särskild uppmärksamhet inom ramen för det utredningsarbete som då bedrevs i anledning av Europarådets konvention om barnets rättigheter (bet. 1998/99:LU18, rskr. 1998/99:185).

Riksdagen har därefter våren 2006 i ett tillkännagivande till regeringen anfört att alla barn bör ha rätt till ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge. Vidare anfördes att detta juridiska biträde på ett bättre sätt än respektive förälders juridiska biträde kan bevaka barnets rätt i förhållande till båda sina föräldrar och att det därför fick ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag och återkomma till riksdagen (bet. 2005/06:LU27, rskr. 2005/06:309).

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden våren 2008 (bet. 2007/08:CU14) och därefter i förenklad ordning våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). Utskottet ansåg då att det pågående beredningsarbetet inte borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

I skrivelse 2010/11:75 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen redovisar regeringen att avsikten är att frågan ska behandlas i en proposition om stärkt skydd för barn i internationella situationer. Propositionen ska överlämnas till riksdagen i maj 2011. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionsyrkandena, varför dessa bör avslås.

Olovligt bortförda barn i internationella förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bortförda barn i internationella förhållanden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete på såväl nationell som internationell nivå.

Motionen

I motion 2010/11:C221 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) föreslås ett tillkännagivande om att larmnumret 116 000 aktiveras i Sverige och att information sprids om detta larmnummer (yrkande 3). Motionärerna anför också att de bilaterala kontakterna mellan Sverige och

andra länder bör förbättras med det särskilda syftet att effektivisera tidiga insatser i samband med bortföranden av barn. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet därmed (yrkande 4).

Bakgrund

Med olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden avses framför allt då en förälder utan den andra förälderns medgivande för med sig sitt barn till ett annat land. Hit hör också fall då en förälder olovligen håller kvar barnet i ett annat land efter utgången av en umgängestid eller efter det att en domstol bestämt att den andra föräldern ska ha vårdnaden om barnet. I båda fallen är ändamålet att hindra den andra föräldern från att ha vårdnaden om barnet eller utöva umgängesrätt.

Ett internationellt samarbete i syfte att motverka olovliga bortföranden och kvarhållanden av barn i internationella förhållanden kom till stånd genom Haagkonventionen den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn. Konventionen avser situationer där ett barn med hemvist i en konventionsstat förs bort till eller hålls kvar i en annan konventionsstat och detta strider mot den rätt att ta ansvar för barnet som tillkommer vårdnadshavaren. Konventionen syftar till att säkerställa ett snabbt återförande av barnet till den från vilken barnet undanhålls. Sverige har anslutit sig till konventionen, och genom lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn har den införlivats i svensk rätt.

Sverige har även anslutit sig till Europarådskonventionen den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn. Det främsta syftet med Europarådskonventionen är också att komma till rätta med de problem som uppkommer när en förälder olovligen för ut barnet ur ett land och på så sätt skiljer barnet från annan vårdnadshavare. Även Europarådskonventionen har införlivats i svensk rätt genom lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn.

Utrikesdepartementet fullgör enligt förordningen (1989:177), om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. och om överflyttning av barn, uppdraget att som centralmyndighet i landet bl.a. ta emot och förmedla framställningar enligt konventionerna och samarbeta med centralmyndigheterna i övriga stater som tillträtt någon av konventionerna. För Sveriges del är konventionerna i kraft gentemot ett sextiotal länder.

Hösten 1996 antogs inom Haagkonferensen för internationell privaträtt en ny konvention som gäller myndigheters behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i fråga om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn. I konventionen finns bl.a. bestämmelser som rör behö-

righet vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn. Konventionen trädde i kraft den 1 januari 2002. Sverige har ännu inte anslutit sig till konventionen.

Inom EU pågår också arbete i syfte att motverka olovliga bortföranden och kvarhållanden av barn i internationella förhållanden. Sedan den 1 mars 2001 har den s.k. Bryssel II-förordningen, dvs. rådets förordning (EG) nr 347/2000 av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar för makars gemensamma barn, varit i kraft. Den 27 november 2003 antog rådet förordning (EG) nr 2201/2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000. Den nya förordningen, som liksom sin föregångare benämns Bryssel II-förordningen, har varit i kraft sedan den 1 mars 2005. Den nya Bryssel II-förordningens tillämpningsområde är utvidgat jämfört med den äldre förordningens på så sätt att den nya förordningen inför regler som kompletterar 1980 års Haagkonvention. Som exempel kan nämnas sådana regler som medför att ett ärende om återförande av ett olovligt bortfört barn ska handläggas snabbare.

Den nya Bryssel II-förordningen förutsätter materiella kompletterande bestämmelser; sådana finns i lagen (2008:450) med kompletterande bestämmelser till den nya Bryssel II-förordningen som trädde i kraft den 1 juli 2008.

Utrikesdepartementet är enligt förordningen (2005:97) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen centralmyndighet i Sverige och har till uppgift att på olika sätt bistå vid tillämpningen av Bryssel II-förordningen.

Därutöver finns FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Konventionen trädde i kraft den 2 september 1990 och har ratificerats av Sverige. Genom ratifikationen har Sverige iklätt sig en internationell folkrättslig förpliktelse att följa konventionens bestämmelser. Barnkonventionen föreskriver att konventionsstaterna ska vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

Pågående arbete

Haagkonventionen är föremål för en fortlöpande översyn inom ramen för Haagkonferensen för internationell privaträtt. Sedan konventionens tillkomst 1980 har särskilda kommissioner, sammansatta av företrädare för konventionsländerna, med uppgift att se över den praktiska tillämpningen av konventionen sammankallats vid flera tillfällen.

I Sverige har en översyn gjorts av lagen (1989:14) om erkännande och verkställighet av utländska vårdnadsavgöranden m.m. i departementspromemorian Stärkt rättsskydd för barn i gränsöverskridande fall (Ds 2003:5). Översynen syftade till att undersöka om ärenden rörande överflyttning av

barn enligt Haagkonventionen kan hanteras bättre och mer effektivt och om det faktiska återförandet av ett barn kan förbättras på något sätt. I slutbetänkandet Föräldransvar och åtgärder till skydd för barn i internationella situationer – 1996 års Haagkonvention m.m. (SOU 2005:111) har utredningen bl.a. övervägt frågan om ett svenskt tillträde till 1996 års Haagkonvention. Departementspromemorian och slutbetänkandet är enligt uppgift föremål för beredning inom Regeringskansliet.

En sakkunnig person har haft i uppdrag att se över hur centralmyndigheten enligt 1980 års Haagkonvention, Europarådskonventionen och Bryssel II-förordningen kan organiseras utanför Regeringskansliet. I maj 2010 redovisades arbetet i promemorian En myndighet för bortförda barn (Ds 2010:16). Den sakkunniga personen ansåg att det finns flera fördelar med att anförtro centralmyndighetsfunktionen till en egen fristående myndighet. Ett av de starkaste skälen för att förlägga verksamheten till en egen myndighet är att sakfrågorna prioriteras. I promemorian föreslås därför att en ny myndighet skapas för centralmyndighetsuppgifterna enligt Europarådskonventionen, 1980 års Haagkonvention och Bryssel II-förordningen.

Inom EU pågår, i syfte att stärka skyddet för barn i gränsöverskridande fall, ett arbete med att ta fram gemensamma former för användning av ett varningssystem då ett barn olovligt förs över gränsen till ett annat medlemsland. Förslag till ett sådant system lämnades av Europeiska kommissionen till medlemsländerna i ett arbetsdokument den 30 oktober 2008, Best practice for launching a cross-border child abduction alert, SEC(2008) 2754. Arbetsdokumentet utmynnade i ett den 11 november 2008 upprättat utkast till synpunkter av Europeiska unionens råd. Rådets utkast är föremål för överväganden av medlemsländerna som ska återkomma till rådet med uppgift om bl.a. lämplig kontaktmyndighet i respektive land. Frågan är enligt uppgift föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Inom EU pågår vidare ett arbete med att införa ett gemensamt nummer för telefonjourer avsedda för saknade barn. Europeiska kommissionen beslutade den 15 februari 2007 (2007/116/EG) att nummerserien som börjar på 116 i nationella nummerplaner ska reserveras för harmoniserade nummer för tjänster av samhällligt värde och att de specifika numren inom denna nummersekvens och de tjänster som varje nummer reserverats för ska finnas förtecknade i en bilaga. Av bilagan till beslutet framgår att numret 116 000 reserveras för telefonjourer avsedda för saknade barn. I departementspromemorian Bättre regler för elektroniska kommunikationer (Ds 2010:19) lämnas förslag för genomförande av de uppdaterade EU-direktiven som ligger till grund för regleringen inom området för elektronisk kommunikation. I promemorian föreslås bl.a. att Post- och telestyrelsen bör ges i uppdrag att genom information eller andra stödjande insatser verka för att numret 116 000 tas i bruk för en telefonjour för rapportering av saknade barn.

Civilutskottet genomförde under föregående valperiod ett uppföljningsprojekt vad gäller hanteringen av ärenden som rör bortförda barn i internationella förhållanden. Utskottets uppföljning inriktades bl.a. på att kartlägga dels i vilken omfattning det förekommer att barn förs bort, dels vilket regelverk som tillämpas, se civilutskottets rapport (2008/09:RFR8) Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden – En uppföljning.

Tidigare behandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motsvarande motionsyrkanden, våren 2009 (2008/09:CU24) och därefter i förenklad ordning våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). Utskottet uttalade att det är en viktig och angelägen fråga att förhindra att barn förs bort. Utskottet kunde konstatera att det pågår arbete på såväl internationell som nationell nivå med den frågeställning som aktualiserats i den då aktuella motionen. Det fanns enligt utskottet därför inte skäl att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna, varför de avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltjämt att det är en angelägen fråga att förhindra att barn förs bort och att bortförda barn så snart som möjligt kan återföras. Utskottet kan konstatera att arbete pågår på såväl nationell som internationell nivå med frågor som ligger i linje med motionsönskemålen. Någon anledning för utskottet att föregripa detta arbete finns inte. Motionsyrkandena bör således avslås.

Umgångerätt för biologisk förälder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör umgåsgerätt för biologisk förälder. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Motionen

I motion 2010/11:C325 av Penilla Gunther m.fl. (KD) begärs ett tillkännagivande om att båda föräldrarna ska ha rätt till kontakt med ett barn trots att föräldrarna inte lever tillsammans (yrkande 1 i denna del).

Gällande rätt

Enligt 6 kap. 2 a § FB ska barnets bästa vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.

Enligt 6 kap. 15 § FB ska barnet ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med. Umgänget kan ske genom att barnet och föräldern träffar varandra eller att de har annan kontakt. Enligt andra stycket samma paragraf har barnets föräldrar ett gemensamt ansvar för att barnets behov av umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med så långt möjligt tillgodoses. På talan av en förälder som vill umgås med sitt barn får rätten, enligt 6 kap. 15 a § första stycket, besluta om umgänge mellan barnet och föräldern.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inte komma till någon annan slutsats än att innehållet i gällande rätt ligger väl i linje med motionsönskemålet. Motionen bör avslås.

Umgänge med annan än biologisk förälder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som behandlar umgänge med annan än biologisk förälder. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Jämför reservation 9 (MP).

Motionerna

Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S) föreslår i motion 2010/11: C278 ett tillkännagivande om en översyn av föräldrabalken för att ge mor- och farföräldrar rätt till umgänge med sina barnbarn.

I motion 2010/11:C304 av Maria Ferm (MP) framförs att barn ska ha rätt till umgänge med sina sociala föräldrar som inte är vårdnadshavare, t.ex. en styvmor eller styvfvar. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 2).

Penilla Gunther m.fl. (KD) föreslår i motion 2010/11:C325 ett tillkännagivande om att närstående ska ha rätt till kontakt med ett barn trots att föräldrarna inte lever tillsammans (yrkande 1 i denna del).

Bakgrund

Enligt 6 kap. 15 § tredje stycket FB har barnets vårdnadshavare ett ansvar för att barnets behov av umgänge med någon annan som står barnet särskilt nära så långt möjligt tillgodoses. Det kan vara fråga om t.ex. mor- och farföräldrar, andra släktingar, familjehemsföräldrar eller en styvförälder. I den mån ett bristande umgänge beror på att vårdnadshavaren inte tar sitt ansvar är det en viktig uppgift för socialtjänsten att försöka få vårdnadshavaren att se till barnets behov.

På talan av socialnämnden får rätten enligt 6 kap. 15 a § FB besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än en förälder. Vid bedömningen av om en sådan talan ska föras ska socialnämnden särskilt beakta barnets behov av umgänge med sina morföräldrar och farföräldrar och andra som står barnet särskilt nära.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motsvarande motionsyrkanden, senast våren 2009 (bet. 2008/09:CU10). I betänkandet redogjordes för att utskottet tidigare (bet. 2007/08:CU14) avstyrkt motionsyrkanden som innebär att mor- och farföräldrar skulle få rätt att föra talan om umgänge med sina barnbarn. Liksom tidigare ansåg utskottet att den gällande ordningen var väl avvägd. Utskottet var därför inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen som avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än att den gällande ordningen får anses väl avvägd. Skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen finns därför inte. Motionsyrkandena bör därför avslås.

God man för ensamkommande flyktingbarn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör uppdraget som god man för ensamkommande flyktingbarn. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 10 (MP, V).

Motionerna

Gunvor G Ericson m.fl. (MP) föreslår i motion 2010/11:C204 ett tillkännagivande om att alla ensamkommande barn ska få en god man inom 24 timmar (yrkande 1). Motionärerna föreslår även ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör ta fram en uppdragsbeskrivning med nationella riktlinjer för de gode männens arbete med ensamkommande flyktingbarn samt att tydliga kriterier fastställs för hur de gode männens kompetens och lämplighet ska bedömas. Motionärerna anser också att det behövs utbildning, fortbildning och handledning för de gode männen (yrkande 2).

Även i motion 2010/11:C348 av Jessika Vilhelmsson (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram gemensamma och tydliga regler för de gode männen till ensamkommande flyktingbarn.

I motion 2010/11:Sf205 av Maria Ferm m.fl. (MP) föreslås ett tillkännagivande om att gode män ska utses inom 24 timmar efter barnets eller ungdomens ankomst (yrkande 5).

Också i motion 2010/11:Sf338 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD) föreslås att en god man ska förordnas inom 24 timmar efter barnets eller ungdomens ankomst till Sverige. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 2).

Bakgrund

Enligt lagen (2005:429) om ensamkommande flyktingbarn ska sådana barn när de kommer till Sverige skyndsamt förses med god man som träder i barnets både förmyndares och vårdnadshavares ställe. Om barnet därefter beviljas uppehållstillstånd ska den gode mannen ersättas av en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken. I fråga om vem som kan utses till god man hänvisar 2005 års lag till bestämmelser i föräldrabalken i vilka föreskrivs att den gode mannen ska vara rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig. Vid bedömningen av om den som utses är lämplig för uppdraget ska överförmyndaren fästa särskild vikt vid den utsatta situation som barnet befinner sig i. När det gäller frågor om tillsyn m.m. ska enligt 2005 års lag bestämmelserna i föräldrabalken tillämpas. Vid överförmyndarens handläggning tillämpas enligt föräldrabalken bestämmelser i förmyndarskapsförordningen.

Migrationsverket, Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen bedriver ett arbete för att stödja kommunernas arbete med gode män för ensamkommande barn. Utbildningsinsatser för gode män genomförs också av flera ideella organisationer.

Överförmyndaren står under länsstyrelsens tillsyn. För att åstadkomma en regelbunden tillsyn av samtliga överförmyndare infördes den 1 januari 2008 nya bestämmelser i förmyndarskapsförordningen (1995:379) som innebär att det som huvudregel ska genomföras årliga inspektioner. För att länsstyrelserna inte ska behöva ödsla resurser på inspektioner som redan på förhand framstår som obehövliga får en länsstyrelse dock avstå från en inspektion. Som ett absolut krav gäller att varje överförmyndare ska inspekteras minst vartannat år. I förordningen har det också förtydligats att syftet med inspektionen är att säkerställa att ärenden handläggs på ett rättssäkert och i övrigt lämpligt sätt i enlighet med lag. Inspektionen ska alltid omfatta, men är inte begränsad till, granskning av det register överförmyndaren ska föra samt stickprovvis utvalda akter.

De nya bestämmelserna har sin bakgrund i Riksrevisionens rapport (2005/06:RRS26) och riksdagens tillkännagivande våren 2007 om att regeringen ska vidta åtgärder för att stärka länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare och ta initiativ till en förutsättningslös utredning av överförmyndarnas organisation och verksamhet (bet. 2006/07:CU4, rskr. 136, 137).

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2009 utvidgas vidare länsstyrelsens tillsynsansvar enligt 19 kap. föräldrabalken till att även avse utbildningsfrågor. Inspektionernas granskande och korrigerande innebörd har dessutom kompletterats med en rådgivande funktion i förhållande till överförmyndarna och deras tjänstemän.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden med krav på att en god man ska förordnas inom 24 timmar från barnets ankomst behandlades i samband med att lagen om ensamkommande flyktingbarn antogs (2004/05:LU26). Lagutskottet framhöll då det angelägna i att ärenden om förordnande av god man för ensamkommande barn handläggs skyndsamt så att ett godmansförordnande kan ske så snart det är möjligt. Att i lagtexten föreskriva en uttrycklig tidsfrist inom vilken ett förordnande ska ske vore, enligt utskottets mening, en mindre lämplig ordning. En sådan regel skulle, anförde utskottet, rimligen inte vara undantagslös och ett motsvarande syfte kan lika väl tillgodoses genom en allmänt hållen regel om en skyndsamt handläggning. Därtill kommer, anförde utskottet vidare, att det inte är uteslutet att det kan förekomma enskilda fall då ett förordnande inom just 24 timmar inte är förenligt med barnets intressen.

Vad gäller övriga motionsyrkanden har motsvarande yrkanden behandlats våren 2009 (bet. 2008/09:CU10) och därefter i förenklad ordning våren 2010 (bet. 2009/10:CU8). Civilutskottet ansåg att motionärerna måste anses tillgodosedda genom de nya bestämmelser och lagändringar som genomförts när det gäller tillsynsansvar av gode män, varför det inte kunde anses påkallat med någon åtgärd från riksdagens sida. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det finns skäl att frångå riksdagens tidigare ovan redovisade ställningstaganden. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Barns skuldsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör barns skuldsättning. Utskottet hänvisar till gällande rätt och riksdagens tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 11 (S, V).

Motionen

I motion 2010/11:C214 anser Ann-Christin Ahlberg (S) att barn inte ska kunna bli betalningsansvariga för sina föräldrars skulder. Barn med skulder kan senare i livet få problem med att bl.a. hyra eller köpa en bostad eller få en anställning. Enligt motionären krävs en grundlig översyn av lagstiftningen i syfte att skydda barn från att bli skuldsatta. Ett tillkännagivande begärs med detta innehåll.

Bakgrund

Regler om underårigs omyndighet finns i 9 kap. FB. Den som är under 18 år (underårig) är omyndig och får enligt 1 § inte själv råda över sin egendom eller åta sig förbindelser i vidare mån än vad som följer av vad som ska gälla på grund av villkor eller andra bestämmelser. Huvudregeln innebär således att åldersgränsen är 18 år. Är man under 18 år har man rättskapacitet – man är ett rättssubjekt – men man har inte en fullständig rättslig handlingsförmåga. Undantag från huvudregeln – som ger viss rättslig handlingsförmåga – är enligt 3–4 §§ dels att en underårig från 16 års ålder kan få disponera över sin egen lön, dels att en underårig som har fått egendom t.ex. genom testamente eller gåva under villkor att den underårige själv ska få råda över egendomen också har rätt att göra det.

Av vad som nu redovisats följer att någon annan oftast måste företräda en underårig. I de allra flesta fall görs detta enligt 6 kap. 2 § och 10 kap. 2 § FB av den underåriges föräldrar i egenskap av vårdnadshavare och förmyndare. Som huvudregel gäller att föräldrarna utövar förmynderskapet gemensamt om båda har vårdnaden.

Förmyndare står enligt 12 kap. 9 § FB under överförmyndarens tillsyn.

Den 1 oktober 2004 trädde vissa förordningsändringar i kraft som innebär att Kronofogdemyndigheten är skyldig att lämna ut uppgifter till överförmyndaren varje gång en omyndig registreras i Kronofogdemyndighetens register.

Våren 2006 antog riksdagen ändringar i lagen om vägtrafikregister (2001:558) som innebär att när ett barn uppges äga ett fordon ska barnets förmyndare, i stället för barnet självt, registreras i vägtrafikregistret. Undantag gäller för fordon som barnet självt har behörighet att framföra. Lagändringarna medför att betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren, t.ex. för felparkeringsavgift och fordonsskatt, belastar förmyndaren och inte barnet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2006.

Den 1 januari 2009 trädde ändringar i föräldrabalken i kraft som syftar till att minska risken för missbruk av barns tillgångar. Lagändringarna innebär att det krävs samtycke från överförmyndaren för att föräldrar ska få ta upp lån eller företa någon annan rättshandling som innebär att den omyndige sätts i skuld. Kravet på samtycke gäller för alla rättshandlingar som innebär att den omyndige skuldsätts. Lagändringarna innebär vidare att användningen av spärrade bankkonton – konton som föräldrarna inte kan

disponera utan överförmyndarens tillstånd – har utökats. Överförmyndaren ska ges möjlighet att också spärra vissa finansiella tillgångar såsom aktier och fondandelar (prop. 2007/08:150, bet. 2008/09:CU2, rskr. 2008/09:7).

Riksdagen antog under förra riksmötet ändringar i bl.a. hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och tandvårdslagen (1985:125) som innebär att avgifter för ett barns hälso- och sjukvård och tandvård ska tas ut av barnets förmyndare (prop. 2009/10:88, bet. 2009/10:SoU9, rskr. 2009/10:214).

Tidigare behandling

Civilutskottet har behandlat motionsyrkanden som rör barns skuldsättning vid ett flertal tillfällen, senast våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet ansåg då att motionärerna får anses tillgodosedda genom de ändringar som genomförts och att det därför inte kunde anses påkallat med någon åtgärd från riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att motionären får anses tillgodosedd genom de ändringar som genomförts. Det kan därför inte anses påkallat med någon åtgärd från riksdagen. Motionen bör därför avslås.

Barnbalk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som behandlar frågan om att all lagstiftning som rör barn ska samlas i en särskild barnbalk. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden.

Motionerna

Annika Qarlsso (C) föreslår i motion 2010/11:C373 ett tillkännagivande om att regeringen ska införa en barnbalk som är likställd med föräldrabalken.

I motion 2010/11:C276 föreslår Hans Rothenberg och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda M) ett tillkännagivande om att regeringen ska införa en särskild barnbalk som ska ersätta den nuvarande föräldrabalken.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat motsvarande motionsyrkanden, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU10. I betänkandet redogjordes bl.a. för att lagutskottet våren 2006 (i bet. 2005/06:LU27) anfört att det inte skulle vara något annat än en tom gest att döpa om föräldrabalken till barnbalken och att balkens nuvarande benämning går utmärkt att förena

med det barnperspektiv som redan präglar den. Utskottet fann inte skäl att föreslå någon ändring av sitt tidigare ställningstagande, varför motionerna borde avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den riksdagen tidigare gett uttryck för och föreslår därför att motionen avslås.

Formerna för ingående av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör formerna för ingående av äktenskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2010/11:C288 av Ulf Nilsson m.fl. (FP) föreslås att äktenskapsbalken ändras så att äktenskap enbart kan ingås i civil ordning. Motionärerna anför att en övergång till en ordning med civiläktenskap innebär att Svenska kyrkan skiljs från staten på området, vilket befäster den religionsfrihet som nu gäller i Sverige. En ren åtskillnad mellan stat och religion innebär att myndighetsutövning ska utföras av offentliga organ, inte av enskilda trossamfund. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Bakgrund

Nuvarande ordning med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel har funnits i Sverige sedan början av 1900-talet. Båda vigselformerna är vanligt förekommande, även om antalet äktenskap som ingås genom vigsel inom trossamfund är högre än antalet som ingås i borgerlig ordning.

I 4 kap. 3 § äktenskapsbalken anges att behörig att vara vigselförrättare är sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund, eller den som länsstyrelsen har förordnat.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade motsvarande motionsyrkande senast våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet hänvisade då till att frågan behandlats av civilutskottet i samband med proposition 2008/09:80 Äktenskapsfrågor i betänkande 2008/10:CU19. I propositionen gjorde regeringen bedömningen att inte lägga fram något förslag i denna fråga. Utskottet instämde i regeringens bedömning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frånga sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att motionen avslås.

Ersättning till vigselförrättare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör ersättning till vigselförrättare. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Jämför reservation 12 (S).

Motionerna

Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S) begär i motion 2010/11: C238 ett tillkännagivande om en översyn av stöd och ersättning till vigselförrättare och om att man bör överväga olika finansieringsformer inklusive avgifter för dem som ska vigas.

Också i motion 2010/11:C372 av Johan Andersson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att stödet för vigselförrättare att utföra sitt uppdrag bör öka och att det bör övervägas att se över arvodet.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 3 § första stycket 2 äktenskapsbalken utses vigselförrättare av länsstyrelsen. Innan någon förordnas som vigselförrättare ska länsstyrelsen enligt 4 kap. 4 § pröva att han eller hon har de kunskaper och kvalifikationer i övrigt som behövs för uppdraget. Uppdraget kan, enligt tredje stycket samma paragraf, återkallas.

Ersättning till vigselförrättare regleras i förordningen (2009:263) om vigsel som förrättas av särskilt förordnad vigselförrättare. I 8 § anges att vigselförrättaren har rätt till ersättning för vigselförrättare med 150 kr för varje vigsel som han eller hon har förrättat. Har vigselförrättaren samma dag förrättat mer än en vigsel, utgör ersättningen 30 kr för varje vigsel utöver den första. Genom förordningen höjdes ersättningen med 40 kr från 110 kr.

Tidigare behandling

Civilutskottet har våren 2009 avslagit motsvarande motionsyrkanden. Utskottet hänvisade då till att förordningen som reglerar ersättningen skulle komma att omarbetas med anledning av de lagändringar som utskottet föreslog i betänkande 2008/09:CU19 Könneutrala äktenskap och vigsel-frågor. Utskottet utgick från att frågan om ersättningens storlek skulle övervägas inom ramen för detta arbete. Motionsyrkandena avslogs därför. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att ersättningen till vigselförrättare höjdes något i samband med förordningsändringarna våren 2009. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att nu föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av motionerna, varför de bör avslås.

18-årsgräns för ingående av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör frågor om 18-årsgränsen för ingående av äktenskap. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Jämför reservation 13 (V) och särskilt yttrande 2 (SD).

Motionerna

Désirée Pethrus Engström (KD) begär i motion 2010/11:Ju287 ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag om att inte tillåta undantag för ingående av äktenskap för barn under 18 år (yrkande 7).

I motion 2010/11:C369 av Marianne Berg m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag till en lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken, när det gäller äktenskap för barn under 18 år, ska tas bort.

Bakgrund

Den som är under 18 år får enligt 2 kap. 1 § äktenskapsbalken inte ingå äktenskap utan tillstånd av länsstyrelsen. Enligt 15 kap. 1 § äktenskapsbalken får tillstånd bara ges om det finns särskilda skäl. I ett dispensärende ska länsstyrelsen inhämta yttrande samt de upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning från socialnämnden i den kommun där den underårige är folkbokförd eller, om sökanden inte är folkbokförd i Sverige, i den kommun där han eller hon vistas.

Enligt 1 kap. 1 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap ska den svenska lagens bestämmelser om äktenskapshinder alltid tillämpas vid hindersprövning för vigsel inför en svensk myndighet, dvs. även om t.ex. båda parter är utländska medborgare. Möjligheten att få ett utländskt äktenskap erkänt i Sverige inskränks enligt 8 a §. Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns, som huvudregel, inte i Sverige om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot äktenskapet enligt svensk lag och minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige eller om det är sannolikt att äktenskapet har ingåtts under tvång.

Pågående arbete

Regeringen avlämnade i maj 2010 skrivelsen Handlingsplan för att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja (skr. 2009/10:229) till riksdagen. I skrivelsen redogör regeringen för problematiken kring och riskerna med att unga kan bli och blir gifta mot sin vilja. Handlingsplanen innehåller även de åtgärder som regeringen har vidtagit eller avser att vidta för att stärka det förebyggande arbetet samt för att stärka skyddet och stödet till de unga som drabbas. Bland åtgärderna märks den utredning som regeringen har tillsatt angående lagstiftning i syfte att stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Det kommer dessutom att genomföras åtgärder för att förbättra samverkan mellan myndigheter och för att öka kunskapen om förebyggande metoder (bet. 2010/11:KrU4, rskr. 2010/11:11).

Regeringen har våren 2010 gett en särskild utredare i uppdrag att inhämta ytterligare kunskap om tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir. 2010:54). Utredaren ska bl. a. uppmärksamma vilka det är som drabbas och bakgrunden till att sådana äktenskap förekommer. Även omfattningen av tvångsäktenskap och barnäktenskap ska utredas. Med utgångspunkt i det kunskapsunderlag som inhämtas ska utredaren föreslå åtgärder för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap. Utredaren ska också göra en samlad översyn av relevant straffrättslig, civilrättslig och internationellt privaträttslig lagstiftning. Utredaren ska lägga fram de förslag till författningsändringar som behövs för att ytterligare stärka skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2012.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan är frågan föremål för utredning. Enligt utskottets mening bör det pågående arbetet inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionerna bör därför avslås.

Så kallade flersamma förhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om så kallade flersamma förhållanden. Utskottet hänvisar till gällande ordning.

Motionen

I motion 2010/11:C235 uppger Christer Winbäck (FP) att de lagar och regler som finns är uppbyggda kring tvåsamhet. Vid ett så kallat flersamt förhållande, dvs. där fler än två lever tillsammans under äktenskapslik-

nande förhållanden, medför dessa lagar och regler problem t.ex. vid en skilsmässa. Ett tillkännagivande yrkas om behovet av att se över lagstiftningen vad gäller så kallade flersamma förhållanden.

Bakgrund

Svensk familjerättslig lagstiftning bygger på det monogama äktenskapet. Enligt 1 kap. 1 § äktenskapsbalken blir de två som ingår äktenskap med varandra makar. Ett förbud mot tvegifte har tagits in i 2 kap. 4 § äktenskapsbalken, där det stadgas att den som är gift eller partner i ett registrerat äktenskap inte får ingå nytt äktenskap. Ett bestående äktenskap utgör ett indisponsabelt äktenskapshinder, dvs. någon möjlighet till dispens finns inte. Om någon trots förbudet har ingått flera äktenskap framgår av 5 kap. 5 § äktenskapsbalken att var och en av parterna har rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid. Tvegifte är kriminaliserat enligt 7 kap. 1 § brottsbalken. Sambolagen gäller enligt 1 § för två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

Inom olika internationella organisationer har det bedrivits arbete som syftar till åtgärder för att stärka kvinnors möjlighet att utnyttja sina mänskliga rättigheter. Arbete har bedrivits i bl.a. FN.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 stadgas i artikel 16 att män och kvinnor ska ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.

FN:s generalförsamling har i en resolution 1954 deklarerat att vissa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis rörande äktenskap och familj inte är i överensstämmelse med de principer som lagts fast i bl.a. den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (resolution 843 (IX) den 17 december 1954).

I FN:s konvention om samtycke till äktenskap, minimiålder för äktenskap och registrering av äktenskap som antogs 1962 har konventionsstaterna i enlighet med 1954 års resolution åtagit sig att vidta alla nödvändiga åtgärder i syfte att upphäva dessa sedvänjor, ålderdomliga lagar och praxis för att säkerställa bl.a. fullständig frihet i val av make. Konventionen ratificerades av Sverige 1964 och trädde i kraft samma år.

Även enligt FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor som antogs 1979 följer av artikel 16 att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa kvinnors lika rätt när det gäller äktenskapsfrågor och andra familjerättsliga frågor. Konventionen ratificerades av Sverige 1980 och trädde i kraft året därpå.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade motsvarande yrkande våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet ansåg att gällande ordning är tillfredsställande och föreslog därför att motionsyrkandet skulle avslås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande och föreslår därför att motionen avslås.

Ändringar i namnlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör ändringar av namnlagen. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete.

Motionerna

I motion 2010/11:C208 av Johan Linander och Staffan Danielsson (båda C) begärs ett tillkännagivande om ändringar i namnlagen bl.a. avseende vilka namn som föräldrar får döpa sina barn till, hur man får byta namn eller hur makar ingår namngemenskap.

Även i motion 2010/11:C257 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) yrkas på ett tillkännagivande om en ändring av namnlagen. Motionären anför att namnlagens konstruktion med mellannamn innebär att syskon kan få olika efternamn. Motionären anser att barn borde kunna få båda föräldrarnas efternamn liksom gifta par också borde kunna ha båda makarnas efternamn.

I motion 2010/11:C267 av Maria Lundqvist-Brömster (FP) tas de problem som den nuvarande namnlagstiftningen innebär för transsexuella personer upp. Enligt motionären är det vid en framtida reform av namnlagen viktigt att tydliggöra att myndiga personer oavsett kön ska ha rätt att välja såväl manliga som kvinnliga förnamn. Motionären begär ett tillkännagivande om en snar översyn av namnlagen.

Även i motion 2010/11:C344 av Tomas Tobé (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att ändra namnlagen så att alla myndiga personer får rätt att välja förnamn.

Börje Vestlund m.fl. (S) anför i motion 2010/11:So493 att förändringar i namnlagen måste ske så att människor ges rätt att ändra förnamn, oavsett könsidentitet. Motionärerna anser att det är en självklarhet att lagen bör möjliggöra för människor att fritt välja det förnamn de önskar ha, oavsett om de avser att få en ändrad könstillhörighet eller inte. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed (yrkande 3).

Pågående arbete

I ett tillkännagivande, våren 2005, gav riksdagen regeringen till känna att den snarast borde ta initiativ till en bred översyn av namnlagen (bet. 2004/05:LU13, rskr. 2004/05:180).

Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivanden har ett arbete pågått i Justitiedepartementet för att närmare klarlägga vilka problem som finns när det gäller tillämpningen av lagen och vilka frågor som det kan finnas anledning att överväga inom ramen för en översyn av lagen.

Regeringen beslutade den 21 december 2009 om direktiv till en parlamentarisk kommitté som ska göra en allmän översyn av namnlagen (dir. 2009:129). Enligt direktiven ska kommittén bl.a. undersöka och beskriva hur lagen tillämpas och mot bakgrund av undersökningen ta ställning till vilka förbättringar som kan åstadkommas. Utgångspunkten för kommitténs överväganden ska vara att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig och hålla en lång tid framöver. Den enskildes befogade intresse av att kunna välja namn bör tillgodoses, liksom det allmänna intresset av stabilitet i namnordningen. Kommittén ska undersöka om de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan intresset av namnstabilitet och enskildas önskemål om att fritt välja namn fortfarande kan anses bärkraftiga, eller om det finns utrymme för ett något större hänsynstagande till enskildas intresse av att själva få välja sitt namn. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade liknande motionsyrkanden våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet välkomnade direktiven till en översyn av namnlagen. Samtidigt ville utskottet framhålla vikten av att det läggs fram en namnlagstiftning som är tidsenlig och håller en lång tid framöver och som kan ligga till grund för en enhetlig rättspraxis. Utskottet ansåg inte att det pågående beredningsarbetet borde föregripas genom någon åtgärd från riksdagen, varför motionerna skulle avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alljämt att det pågående utredningsarbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagen. Motionerna bör därför avslås.

Retroaktiva namnbyten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör retroaktiva namnbyten. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför särskilt yttrande 3 (S, V).

Motionerna

Börje Vestlund m.fl. (S) begär i motion 2010/11:So493 ett tillkännagivande om att det bör införas en rätt för transpersoner att få intyg från skola, högskola och andra samhällsinstitutioner ändrade retroaktivt efter ny könstillhörighet (yrkande 2).

Även i motion 2010/11:Ju401 av Marianne Berg m.fl. (V) begärs att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer kan få dessa uppgifter ändrade retroaktivt (yrkande 19).

Könstillhörighetsutredningen

Frågan om att införa bestämmelser om rätt att få identitetsuppgifter i tidigare erhållna intyg och betyg ändrade retroaktivt har berörts av Könstillhörighetsutredningen i utredningsbetänkandet Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16).

Könstillhörighetsutredningen uttalar bl.a. att utredningen inte kan ställa sig bakom ett förslag om att en person som fått ny könstillhörighet själv skulle få rätt att ändra identitetsuppgifterna i intyg och betyg och erinrar om bestämmelserna om urkundsförfalskning i 14 kap. 1 § brottsbalken, av vilka framgår att den som ändrar eller utfyller en äkta urkund, exempelvis ett skuldebrev, intyg eller legitimationskort, kan dömas till fängelse i högst två år. Utredningen anför att det är av stor vikt för bl.a. rättsordningen att handlingar som upprättats inte generellt ska kunna ifrågasättas på grund av farhågor om att uppgifterna i dem inte stämmer. Även om svårigheterna att få ut nya intyg och betyg i den nya identiteten är ett stort problem för den enskilde och även om intyget eller betyget efter en sådan ändring skulle avse samma individ, anser utredningen att en enskild person inte kan ges rätt att ändra i betyg och intyg. Detta gäller särskilt mot bakgrund av att möjligheterna att kontrollera riktigheten i uppgifterna skulle vara mycket begränsade.

Utredningen anser också att bestämmelser med innebörd att en intygsgivare skulle åläggas att ändra i givna betyg eller intyg inte kan föreslås utan att de rättsliga förutsättningarna för en sådan lagstiftning noggrant utretts dessförinnan, vilket utredningen inte hunnit göra. Enligt utredningen skulle det vara ett mycket stort ingripande för exempelvis privaträttsliga subjekt att ha åligganden med sådan innebörd som den angivna. Utredningen anför vidare att det också kan ifrågasättas hur en vägran att utfärda ett nytt intyg eller betyg skulle kunna sanktioneras. Skulle åtgärden straffbeläggas eller sanktioneras genom skadestånd eller på annat sätt? Det skulle kunna tänkas att den som fått ny könstillhörighet hamnade i en situation där han eller hon fick väcka en civilrättslig talan mot exempelvis en f.d. arbetsgivare i syfte att få ett intyg ändrat. En sådan utveckling är, enligt utredningen, knappast önskvärd.

Däremot understryker utredningen vikten av att olika intygsgivare m.fl. – även utan ett lagstadgat krav därom – ställer sig positiva till framställningar från personer som fått ny könstillhörighet med önskemål att få nya intyg, betyg, m.m. utfärdade med den nya identiteten. Utredningen menar att statliga och kommunala myndigheter bör utfärda sådana nya handlingar på begäran och utan större dröjsmål. Det bör dock krävas att den transsexuelle kan prestera tillräcklig bevisning som stöder uppgiften att han eller hon är den person som avses i den handling som ska ändras.

Utredningen har sammanfattningsvis inte ansett sig kunna lägga fram några konkreta förslag som berör de påtalade problemen med fel identitet i intyg, betyg, m.m. då den inte har funnit någon tillfredsställande lösning som uppfyller tillräckliga krav på en säker hantering.

Könstillhörighetsutredningens betänkande har remissbehandlats och bereds nu inom Socialdepartementet (se svar på skriftlig fråga 2008/09:265).

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om retroaktiva namnbyten behandlades senast av civilutskottet hösten 2008 i betänkande 2008/09:CU12. Utskottet delade då Könstillhörighetsutredningens uppfattning att bestämmelser med innebörd att en intygsgivare skulle åläggas att ändra i givna betyg eller intyg inte kan föreslås utan att de rättsliga förutsättningarna för en sådan lagstiftning först noggrant utretts. Som utredningen påpekat, anförde utskottet, skulle det vara ett mycket stort ingripande för exempelvis privaträttsliga subjekt att ha åligganden med sådan innebörd som den angivna. Utskottet förutsatte att de frågeställningar som togs upp i motionen kommer att uppmärksammas av regeringen antingen inom ramen för den fortsatta beredningen av Könstillhörighetsutredningens betänkande eller i samband med det aviserade översynsarbetet rörande namnlagen. Utskottet avstyrkte den då aktuella motionen, och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade uppfattning och förutsätter alltså att de frågor som tas upp i motionerna kommer att bli föremål för överväganden inom Regeringskansliet. I sammanhanget vill utskottet nämna att Namnlagskommittén enligt sina direktiv ska hålla sig informerad om beredningen av betänkandet Ändrad könstillhörighet – förslag till ny lag (SOU 2007:16), som innehåller namnrättsliga överväganden.

Med det anförda föreslår utskottet att motionerna avslås.

Särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden och pågående beredningsarbete.

Motionerna

Anders W Jonsson (C) föreslår i motion 2010/11:C207 att regeringen bör göra en översyn av ärvdabalkens regler om laglott och överväga om dessa bör avskaffas. Motionären anser att konsekvenserna av bestämmelsen är att individen inte tillerkänns fri förfoganderätt över sin egendom. Ett tillkännagivande yrkas i enlighet härmed.

Också i motion 2010/11:C353 av Erik Bengtzboe (M) föreslås ett tillkännagivande om en översyn av ärvdabalken i syfte att avskaffa lagloten.

I motion 2010/11:C262 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om en lagändring som innebär att särkullbarn, liksom bröstarvingar, kan kräva sin andel av arvet först när båda makarna har avlidit.

Gällande rätt

I 3 kap. ärvdabalken finns särskilda regler om makars arvsrätt. Reglerna innebär att en make vid den andre makens död ska ta arv framför makarnas gemensamma bröstarvingar. Dessa bröstarvingar har i stället getts rätt till arv efter den först avlidne maken vid den efterlevande makens död. Efterlevande makes arvsrätt omfattar även enskild egendom som den först avlidna ägt. Om det finns efterarvingar innehar den efterlevande maken under sin livstid den arvfallna egendomen med fri förfoganderätt.

Finns det bröstarvingar efter den först avlidne som inte också är den efterlevandes barn, s.k. särkullbarn, gäller särskilda regler. Dessa innebär att särkullbarn har rätt att omedelbart få ut sitt arv efter en avliden förälder. Särkullbarnen kan dock avstå från sin rätt till förmån för den avlidnes efterlevande make. Sker ett sådant avstående blir särkullbarnen berättigade till efterarv på samma sätt som makarnas gemensamma bröstarvingar. Reglerna innebär att bröstarvingar i princip får vänta med att få ut sitt arv tills den efterlevande maken dör. Däremot kan bröstarvingar göra sin rätt till arv gällande vid den först avlidne makens död om denne make gjort ett testamente som inkräktar på deras arvsrätt.

Tidigare behandling m.m.

Frågan om ändring i gällande lagbestämmelser rörande särkullbarns och efterlevandes rätt till arv har varit föremål för överväganden i Ärvdabalksutredningens betänkande (SOU 1998:110) Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring.

Utskottet har behandlat liknande motionsyrkanden vid ett flertal tillfällen, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU15. Utskottet fann då att Ärvdabalksutredningens betänkande alltjämt var föremål för överväganden inom Justitiedepartementet och ansåg, i likhet med vad utskottet ansett året innan, att resultatet av den pågående beredningen borde avvaktas. Förslagen i motionerna borde enligt utskottet således avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Ärvdabalksutredningens betänkande är alltjämt föremål för överväganden inom Justitiedepartementet. Utskottet anser därför, i likhet med vad utskottet ansett tidigare, att resultatet av den pågående beredningen bör avvaktas. Förslagen i motionerna bör således avslås.

Arvsrätt för kusiner m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör arvsrätt för kusiner m.fl. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

I motion 2010/11:C319 av Andreas Norlén och Gunnar Axén (båda M) begärs ett tillkännagivande om att ärvdabalken bör ändras så att till tredje arvsklassen hänförs alla släktingar som hör till tredje parentelen, vilket innebär att släktaarvsrätten skulle utsträckas till att omfatta även kusiner och deras avkomlingar.

Även motion 2010/11:C334 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (båda M) innehåller förslag till ett tillkännagivande angående arvsrätt för kusiner.

Gällande rätt

Enligt 2 kap. ärvdabalken går arvet i första hand till den avlidnes bröstarvingar, dvs. barn och deras barn (med det undantag som följer av 3 kap. när den avlidne efterlämnar en make). Saknar den avlidne bröstarvingar är den avlidnes föräldrar eller – om någon av dem eller båda har avlidit – syskon och deras barn berättigade till arv. Är inte heller någon av dessa i livet går arvet i stället till far- och morföräldrar och deras barn, dvs. den

avlidnes farbröder, fastrar, morbröder och mostrar. Om det inte finns någon efterlevande med ett så nära släktskap till den avlidne tillfaller arvet i stället Allmänna arvsfonden.

Allmänna arvsfonden tillkom 1928 i samband med att kusiner och avlägsnare släktingar uteslöts från arvsrätt. Utgångspunkten för det allmänna arvsrätt blev att kvarlåtenskap som flyter in till det allmänna på grund av att arvsberättigad släkting saknas skulle tillfalla en fond, Allmänna arvsfonden, och användas för att understödja åtgärder till främjande av samhällets barnavård. Medlen skulle inte, såsom tidigare hade varit fallet, flyta in bland statens övriga inkomster. Skälet till detta var att en begränsning av arvsrätten inte borde ske i syfte att bereda staten inkomster för att täcka löpande utgifter. De successionsrättsliga synpunkterna skulle ensamma vara avgörande så att inte det allmännas arvsrätt kom att uppfattas som en konfiskation av arven. Vidare ansågs det som mindre stötande om arven går till ett ändamål som det kunde ha varit naturligt att tillgodose genom ett testamente. Eftersom det var fråga om en disposition av vissa kvarlåtenskaper som helhet, var uppfattningen att det mest ändamålsenliga var en fondering av arvet (prop. 1928:17, bet. 1LU21).

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen avstyrkt motionsyrkanden med denna innebörd, senast våren 2009 i betänkande 2008/09:CU15. I betänkandet redogjorde utskottet för lagutskottets tidigare uttalande (i bet. 2005/06:LU10) om att det torde vara förhållandevis sällsynt att en person saknar andra, närmare anhöriga än kusiner och att det därför med fog kunde antas att en arvsrätt för kusiner i det helt övervägande antalet fall inte skulle ha någon betydelse. Vidare har lagutskottet, i de fall Allmänna arvsfonden är närmast till arv, pekat på den lagfästa möjligheten att helt eller delvis avstå arvet till förmån för en kusin till arvlåtaren och att till detta kommer möjligheten att genom testamente förordna om vem kvarlåtenskapen ska tillfalla.

Civilutskottet ansåg därför, liksom året innan, att det inte fanns tillräckliga skäl för riksdagen att ta något initiativ om återinförande av arvsrätt för kusiner m.fl. Förslagen i motionerna borde enligt utskottet således avslås. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte heller nu att det finns tillräckliga skäl för riksdagen att ta något initiativ om återinförande av arvsrätt för kusiner m.fl., varför förslagen i motionerna bör avslås.

Sambors arvsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör sambors arvsrätt. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionen

I motion 2010/11:C291 av Hans Hoff (S) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om ett införande av arvsrätt mellan sambor motsvarande makars arvsrätt.

Gällande rätt

Till skillnad från äktenskap och partnerskap innebär ett samboförhållande att särskilda rättsregler blir tillämpliga på samlevnaden utan någon uttrycklig önskan eller viljeförklaring från sambornas sida om detta. Sambolagen (2003:376) innebär bl.a. att s.k. samboegendom (gemensam bostad och bohag) enligt huvudregeln ska delas i två hälfter vid samboförhållandets upplösning.

I samboförhållanden uppkommer dock, till skillnad från i äktenskap och partnerskap, ingen rätt för en efterlevande att ärva den avlidne. Däremot kan en efterlevande sambo begära bodelning. För bodelning i samband med dödsfall finns en kompletterande bodelningsregel. Enligt denna har den efterlevande sambon, i den mån egendomen räcker till, alltid rätt att som sin andel få ut så mycket av den behållna egendomen, efter avdrag för skulder, att det motsvarar värdet av två basbelopp.

Pågående nordiskt harmoniseringsarbete

Inom Nordiska ministerrådet har en arbetsgrupp ett stående uppdrag av de nordiska justitieministrarna att undersöka möjligheten att harmonisera familje- och arvsrätten i Norden. I en komparativ studie om arvsrätten har arbetsgruppen bl.a. diskuterat frågan om sambors arvsrätt (Peter Lødrup, Nordisk arverett, En sammenlignende studie av dansk, finsk, islandsk, norsk og svensk rett med drøftelser av harmoniseringsmuligheter og reformbehov, Nord 2003:3). Arbetsgruppen konstaterade att de nordiska ländernas lagstiftningar i huvudsak liknar varandra och att sambor inte i någon av länderna har de rättigheter som en make eller registrerad partner har. Om en sambo ska få status som arvinge så får detta ske genom ett testamente med de begränsningar som arvingarnas rätt till laglott kan innebära. Några skäl för harmonisering fanns därför inte (a.a. s. 134).

Tidigare behandling

I proposition 2002/03:80 Ny sambolag anförde regeringen att utgångspunkten liksom tidigare borde vara att det inte får införas så utförliga regler för sambor att man därigenom åstadkommer vad som skulle kunna betecknas som ett äktenskapsliknande system av lägre dignitet. Varken lagutskottet eller riksdagen redovisade våren 2003 någon annan uppfattning (bet. 2002/03:LU19, rskr. 211).

Våren 2009 behandlade civilutskottet motionsförslag om införande av arvsrätt för sambor och anslöt sig då, i det av riksdagen godkända betänkandet 2008/09:CU15, till de bedömningar som lagutskottet tidigare gjort i frågan om införande av arvsrätt för sambor. Härutöver tillade utskottet att det framstod som klart olämpligt att införa en ordning där rätten till arv tillskapas genom domstolsprocess. Utskottet föreslog att förslaget i motionen borde avstyrkas. I sammanhanget erinrade utskottet om att de sambo-par som så önskar genom testamente kan förordna om fördelning av sin kvarlåtenskap. Vidare konstaterades att medel som tillfaller Allmänna arvsfonden under vissa förutsättningar helt eller delvis kan avstås till förmån för någon annan, t.ex. en efterlevande sambo. Ett avstående får göras om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja eller, om det är fråga om avstående till arvlåtarens släkting eller någon annan person som stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Utskottet tillade att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Kammarkollegiet beslutar om avstående av arv eller försäkringsbelopp.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till de bedömningar som utskottet tidigare gjort i frågan och föreslår därför att motionen bör avslås.

Registrering av testamenten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör registrering av testamenten. Utskottet hänvisar till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 14 (S).

Motionen

I motion 2010/11:C212 av Susanne Eberstein och Ingemar Nilsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

Pågående arbete

Under våren 2005 presenterade EU-kommissionen en grönbok om arv och testamente, KOM(2005) 65 slutlig. I oktober 2009 lade kommissionen fram ett förslag till en förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, dvs. ett dokument som visar vem som har rätt att ärva eller förfoga över kvarlåtenskapen, KOM (2009) 154 slutlig. I förslaget redovisas att frågan om registrering av testamenten kommer att bli föremål för ett senare förslag från kommissionen. Enligt uppgift från Justitiedepartementet kommer förhandlingar att pågå i rådsarbetsgruppen åtminstone under hela 2011.

Skatteverket har den 19 maj 2008 lämnat förslag till bl.a. en reglering av testamentsregister i promemorian Bouppteckningar och testamentsregister (bilaga till dnr 131 79596-08/113). Promemorian har överlämnats till Justitiedepartementet. Enligt uppgift från departementet pågår beredning av promemorian inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Motsvarande förslag har behandlats av utskottet senast våren 2010 i betänkande 2009/10:CU8. Utskottet fann att en rad skäl kunde anföras för inrättandet av register för testamenten. Utskottet ansåg dock att resultatet av den pågående beredningen av Skatteverkets förslag borde avvaktas, varför motionerna avslogs. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att resultatet av den pågående beredningen av Skatteverkets förslag bör avvaktas. Motionen bör därför avslås.

Om rätt att göra testamente

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör rätten att göra testamente. Utskottet hänvisar till gällande rätt.

Motionen

I motion 2010/11:C354 föreslår Erik Bengtzboe (M) ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn av möjligheterna för barn att upprätta ett testamente med hjälp av god man för att utesluta en eller bägge föräldrarna från arv.

Bakgrund

Enligt 9 kap. 1 § kan den som fyllt 18 år genom testamente förordna om sin kvarlåtenskap. Vissa undantag finns. Testamente får också göras av underårig som är eller varit gift. Ett annat undantag är, att underårig som fyllt 16 år kan förordna om egendom, över vilken han själv äger råda, dvs. över sin arbetsförtjänst samt avkastning av sådan egendom och vad som trätt i dess ställe. Detsamma gäller egendom som genom gåva, testamente, förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande tillfallit underårig med villkor att den ska förvaltas av honom.

Utskottets ställningstagande

Vad som anförs i motionen utgör enligt utskottets mening inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen, varför motionen bör avslås.

Reservationer

1. Utredningar om faderskap, punkt 1 (S)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C211 och 2010/11:C309 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2010/11:C252 och 2010/11:C266.

Ställningstagande

Liksom motionärerna anser vi att fastställandet av faderskap när föräldrarna är ogifta måste förenklas. Det måste, enligt vår mening, införas nya rutiner. Vi anser att föräldrarna redan på sjukhuset eller i samband med de första kontakterna med Försäkringskassan gemensamt ska kunna under-teckna en försäkran med uppgivande om föräldraskap. Ett annat alternativ kan vara att föräldrarna gemensamt kan anmäla faderskapet till folkbokföringsregistret. Socialnämnden bör utreda faderskap endast i fall där det finns oklarheter. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ i enlighet med det anförda.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C211 och 2010/11:C309 yrkande 1 och med delvis bifall till motionerna 2010/11:C252 och 2010/11:C266, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Talerätt i mål om fastställande av faderskap, punkt 2 (S, SD)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Carina Herrstedt (SD), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C254.

Ställningstagande

Liksom motionären anser vi att talan om fastställande av faderskap också ska kunna väckas av en man som tror sig vara far till ett barn. Enligt vår uppfattning måste en man som tror sig vara far till ett barn kunna kräva att en undersökning görs för att ta reda på om han är barnets biologiska pappa. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11: C254, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (MP)

av Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So543 yrkande 3, bifaller delvis motionerna 2010/11:So440 yrkande 2 och 2010/11:So583 yrkande 1 och avslår motion 2010/11:So583 yrkandena 2 och 4.

Ställningstagande

Liksom motionärerna bakom motion 2010/11:So543 anser jag att föräldraskapet vid assisterad befruktning med donerade ägg och spermier bör regleras på samma sätt för samkönade par som för olikkönade par. I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) föreslås att den kvinna som är moderns registrerade partner automatiskt ska anses vara barnets förälder, en föräldraskapspresumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Bestämmelserna om föräldraskap för en kvinna föreslås också omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Är modern sambo med en kvinna föreslås att föräldraskapet för moderns sambo ska fastställas genom bekräftelse eller dom på samma sätt som sker i dag när barnet tillkommit genom assisterad befruktning som skett inom svensk hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att det inte längre ska fastställas något faderskap i dessa fall.

Jag välkomnar utredningens förslag och anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med de lagförslag som krävs. Vad därefter gäller frågan om det bör införas möjligheter för en man som donerat sperma för assisterad befruktning av en kvinna att bekräfta faderskapet till barnet anser vi att regeringen bör överväga denna fråga i samband med beredningen av utredningsbetänkande SOU 2007:3.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:So543 yrkande 3, delvis bifall till motionerna 2010/11:So440 yrkande 2 och 2010/11:So583 yrkande 1 och avslag på motion 2010/11:So583 yrkandena 2 och 4, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So583 yrkandena 1, 2 och 4 samt bifaller delvis motionerna 2010/11:So440 yrkande 2 och 2010/11:So543 yrkande 3.

Ställningstagande

Liksom motionärerna anser jag att föräldraskapet vid assisterad befruktning med donerade ägg och spermier bör regleras på samma sätt för samkönade par som för olikkönade par. I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) föreslås att den kvinna som är moderns registrerade partner automatiskt ska anses vara barnets förälder, en föräldraskapspresumtion motsvarande den nuvarande faderskapspresumtionen. Bestämmelserna om föräldraskap för en kvinna föreslås också omfatta assisterad befruktning som skett utomlands och insemination i egen regi. Är modern sambo med en kvinna föreslås att föräldraskapet för moderns sambo ska fastställas genom bekräftelse eller dom på samma sätt som sker i dag när barnet tillkommit genom assisterad befruktning som skett inom svensk hälso- och sjukvård. Förslaget innebär att det inte längre ska fastställas något faderskap i dessa fall. Utredningens förslag ligger i linje med motionsönskemålen, och jag anser att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med lagförslag som genomför utredningens förslag.

Jag anser att det bör införas en möjlighet för en man som donerat sperma för assisterad befruktning av en kvinna vid allmänt sjukhus att bekräfta faderskapet till barnet. Donation av sperma är ofta den enda möjligheten för många homosexuella män att bli far till ett barn. En sådan möjlighet bereder även väg för att fler inseminationer kan genomföras under medicinskt kontrollerade former. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:So583 yrkandena 1, 2 och 4 och delvis bifall till motionerna 2010/11:So440 yrkande 2 och 2010/11:So543 yrkande 3, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Fler än två vårdnadshavare, punkt 9 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju401 yrkande 12, 2010/11:C304 yrkande 1 och 2010/11:So543 yrkande 4.

Ställningstagande

Många barn kommer till genom insemination mellan två homosexuella par, mellan en man och två kvinnor eller mellan en kvinna och två män. Många barn växer upp i familjer med både biologiska och psykologiska föräldrar. I sådana fall kan det finnas fler än två vuxna som betraktar sig som förälder till barnet. Det är dock bara två personer som kan vara vårdnadshavare. Liksom motionärerna anser vi att barnets bästa alltid ska vara avgörande. Ett sätt att förbättra barns skydd är att det införs en möjlighet för alla barn att ha fler än två vårdnadshavare. Vi anser att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning för att överväga denna fråga.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:Ju401 yrkande 12, 2010/11:C304 yrkande 1 och 2010/11:So543 yrkande 4, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, punkt 10 (S)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C309 yrkande 2 och 2010/11:C328 samt bifaller delvis motionerna 2010/11:C245 och 2010/11:C333 yrkande 1.

Ställningstagande

Ogifta föräldrar får gemensam vårdnad genom att anmäla detta i samband med faderskapsbekräftelsen eller genom en anmälan av dem båda till Skatteverket. Enligt vår uppfattning är regleringen omodern och förlegad. Det faktum att vissa föräldrar inte är överens i vårdnadsfrågan ska inte behöva drabba alla ogifta pappor.

I promemorian (Ds 1999:57) föreslås att ogifta föräldrar ska få gemensam vårdnad tre månader efter det att faderskapsbekräftelsen har godkänts, om ingen av föräldrarna inom denna tid motsatt sig detta. Vi anser att regeringen bör återuppta beredningen av promemorian (Ds 1999:57) och återkomma med förslag till lagändring som innebär att ogifta föräldrar automatiskt får gemensam vårdnad i enlighet med promemorians förslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C309 yrkande 2 och 2010/11:C328 samt delvis bifall till motionerna 2010/11:C245 och 2010/11:C333 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Beslutanderätten vid gemensam vårdnad, punkt 11 (MP, V) av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:So543 yrkande 35 och bifaller delvis motion 2010/11:C342.

Ställningstagande

Jag anser att ett barn måste få tillgång till hälso- och sjukvård och annan behandling även om vårdnadshavarna inte är överens om detta. Skulle det visa sig att barnet inte har något behov av behandling, kommer vårdgivaren inte att ge någon behandling. Enligt min mening måste regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som stärker barns rätt till hälso- och sjukvård när vårdnadshavarna inte är ense. Det får ankomma på regeringen att ta de initiativ som krävs.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:So543 yrkande 35 och delvis bifall till motion 2010/11:C342, som sin mening ge regeringen till känna.

8. Juridiskt biträde för barn, punkt 13 (S, MP)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C236, 2010/11:C326, 2010/11:So257 yrkande 2 och 2010/11:So543 yrkande 30.

Ställningstagande

Vi anser att barn ska ha rätt till eget offentligt biträde i mål som rör vårdnad, boende och umgänge för att säkerställa att barnet kommer till tals och att barnets intressen tas till vara. Den personen ska ha särskilda kunskaper i hur man pratar med barn så att det blir tydligt vad barnet har för behov och önskemål.

Riksdagen har vid två tillfällen tillkännagett för regeringen att regeringen ska överväga frågan respektive återkomma med erforderliga lagförslag i frågan. Enligt vår mening är tidsutdräkten oacceptabel. Regeringen måste därför omgående återkomma till riksdagen med nödvändiga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C236, 2010/11:C326, 2010/11:So257 yrkande 2 och 2010/11:So543 yrkande 30, som sin mening ge regeringen till känna.

9. Umgänge med annan än biologisk förälder, punkt 16 (MP) av Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C304 yrkande 2 och bifaller delvis motionerna 2010/11:C278 och 2010/11:C325 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Många barn växer upp med flera s.k. sociala föräldrar. Det kan handla om barn vars biologiska föräldrar lever i samkönade relationer eller om barn vars biologiska föräldrar separerat. Liksom motionärerna anser jag att det är angeläget att alla barn har ett juridiskt skydd i lagstiftningen, oavsett i vilken typ av familjebildning barnet växer upp. Barn kan ha lika starka band till en social förälder som till en biologisk förälder. Jag anser därför att socialnämnden ska ges en uttrycklig skyldighet i föräldrabalken att väcka talan i domstol om umgänge mellan ett barn och barnets sociala förälder. Det får ankomma på regeringen att utarbeta nödvändiga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:C304 yrkande 2 och delvis bifall till motionerna 2010/11:C278 och 2010/11:C325 yrkande 1 i denna del, som sin mening ge regeringen till känna.

10. God man för ensamkommande flyktingbarn, punkt 17 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C204 yrkandena 1 och 2 samt 2010/11:Sf205 yrkande 5 och bifaller delvis motionerna 2010/11:C348 och 2010/11:Sf338 yrkande 2.

Ställningstagande

Liksom motionärerna anser jag att det i lagen om god man för ensamkommande barn måste finnas en tidsgräns för när god man ska ha förordnats. Enligt min uppfattning tar det alltför lång tid från det att ett barn har anlänt till dess att en god man förordnas. En god man måste förordnas inom 24 timmar från barnets ankomst. En sådan tidsgräns bör, enligt min mening, inarbetas i lagen om god man för ensamkommande barn. Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag.

Uppdraget som god man för ett ensamkommande barn kan bli mycket omfattande och ställer höga krav på både kompetens och möjlighet att ställa upp tidsmässigt. På vissa håll i landet råder det stor brist på gode män för ensamkommande barn, och trycket på överförmyndaren som ska rekrytera dessa är stort. Därför behöver en uppdragsbeskrivning med riktlinjer för de gode männens arbete snarast tas fram samt tydliga kriterier fastställas för hur de gode männens kompetens och lämplighet ska bedömas. I samband med detta bör behovet av lagstiftning eller andra riktlinjer ses över. Landets länsstyrelser bör få ett särskilt uppdrag att vid sina framtida kontroller av överförmyndarnas verksamhet se över hur överförmyndarna i dag sköter sitt uppdrag att rekrytera och utse gode män till de ensamkommande barnen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C204 yrkandena 1 och 2 och 2010/11:Sf205 yrkande 5 och delvis bifall till motionerna 2010/11:C348 och 2010/11:Sf338 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

11. Barns skuldsättning, punkt 18 (S, V)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Marianne Berg (V), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C214.

Ställningstagande

I lagstiftningen har nyligen vissa ändringar genomförts i syfte att minska risken för missbruk av barns tillgångar och stärka det allmännas tillsyn. För att skydda barn mot risken att behöva gå in i vuxenlivet med skulder kan en förälder inte handla så att barn sätts i skuld om inte överförmyndaren har lämnat sitt samtycke till det. Användningen av spärrade bankkonton, dvs. konton som föräldrarna inte kan disponera utan överförmyndarens tillstånd, har utökats.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter är det föräldrarna som ska ha det fulla ansvaret för barnen. Vuxna ska se till att barnens bästa alltid ska vara vägledande. Barn har som regel inte beslutanderätten över sina egna tillgångar, och därför bör barn heller inte kunna drabbas av skulder som de inte kan betala. Allt fler barn och ungdomar får betalningsanmärkningar och hamnar i kronofogdemyndighetens register. Det är inte ovanligt att föräldrarna överför skulder på sina barn av olika anledningar, men barn kan också själva skaffa sig skulder. Det som är gemensamt är att det är de vuxna som har ansvaret för barnens skulder. Det borde finnas lagar som reglerar skuldsättning av barn så att detta i alla lägen är omöjligt. Konsekvenserna av en skuldsättning för barnen kan bli att de inte kan teckna hyresavtal, teleabonnemang eller låna pengar när de väl blir vuxna. Vi anser att lagstiftningen måste ändras så att barns skuldsättning förhindras. Regeringen bör därför återkomma med en utvärdering av hur genomförda lagändringar har inverkat på barns skuldsättning och om det är nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att förhindra barns skuldsättning.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:C214, som sin mening ge regeringen till känna.

12. Ersättning till vigselförrättare, punkt 21 (S)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:C238 och 2010/11:C372.

Ställningstagande

Det kan konstateras att trycket på de borgerliga vigselförrättarna som länsstyrelserna utser har ökat markant sedan den könsneutrala äktenskapslagstiftningen trädde i kraft 2009.

I det moderna Sverige ökar inte bara antalet borgerliga vigslar utan vigslarna får alltmer karaktären av stora bröllop med mycket förberedelser av tal, musik och annan inramning. Detta medför även ökade krav på vigselförrättarna. Mot denna bakgrund anser vi att det finns anledning att se över ersättningen till vigselförrättarna.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna 2010/11:C238 och 2010/11:C372, ge regeringen till känna.

13. 18-årsgräns för ingående av äktenskap, punkt 22 (V)

av Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C369 och bifaller delvis motion 2010/11:Ju287 yrkande 7.

Ställningstagande

Det kan konstateras att ett fåtal dispenser har getts till personer under 18 år som ingått äktenskap, varav merparten är till personer födda i utlandet eller med föräldrar födda i utlandet. Breda sociala insatser mot barnäktenskap är centrala, men möjligheten för länsstyrelsen att bevilja dispens för barn att gifta sig bör tas bort. Regeringen bör därför återkomma med förslag till en lagändring som innebär att dispensmöjligheten i äktenskapsbalcken när det gäller äktenskap för barn under 18 år tas bort.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:C369 samt delvis bifall till motion 2010/11:Ju287 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

14. Registrering av testamenten, punkt 29 (S)

av Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:C212.

Ställningstagande

Skatteverket har genomfört en utredning och föreslagit att det ska bli möjligt att registrera ett testamente i ett nationellt testamentsregister. Förslaget överlämnades till Regeringskansliet i maj 2008, dvs. för snart tre år sedan, men inget har hänt sedan dess. Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett förslag om en obligatorisk registrering av testamenten.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion 2010/11:C212, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Föräldraskap vid assisterad befruktning, punkt 4 (S)

Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S) anför:

Liksom motionärerna i motion 2010/11:So440 yrkande 2 anser vi att det bör införas en föräldraskapspresumtion vid assisterad befruktning. I utredningsbetänkandet Föräldraskap vid assisterad befruktning (SOU 2007:3) finns förslag bl.a. om detta. Enligt vår mening är det angeläget att en ny lagstiftning kan komma på plats snarast möjligt.

Med hänsyn till att regeringen uppgett att frågan är under fortsatt beredning och vi har förståelse för att frågeställningarna är svåra och kräver noggranna överväganden, har vi slutligen stannat för att inte avge någon reservation. Vi kommer dock att noga följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

2. 18-årsgräns för ingående av äktenskap, punkt 22 (SD)

Carina Herrstedt (SD) anför:

Jag anser att dispensmöjligheterna när det gäller äktenskap för barn under 18 år bör tas bort.

Med hänsyn till att frågan är föremål för utredning har jag valt att inte avge någon reservation. Jag avser att noga följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

3. Retroaktiva namnbyten, punkt 25 (S, V)

Carina Ohlsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Yilmaz Kerimo (S), Marianne Berg (V), Katarina Köhler (S), Luciano Astudillo (S) och Meeri Wasberg (S) anför:

Vi anser, liksom motionärerna i motion 2010/11:So493 yrkande 2, att personer som t.ex. fått ändrad könstillhörighet ska kunna få sin namnidentitet ändrad retroaktivt i vissa handlingar som betyg och anställningsbevis. Enligt vår uppfattning måste regeringen prioritera frågan.

Med hänsyn till att frågan är under fortsatt beredning har vi valt att inte avge någon reservation. Vi kommer dock att noga följa frågan och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Ju287 av Désirée Pethrus (KD):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte tillåta undantag för ingående av äkten-skap för barn under 18 år.

2010/11:Ju401 av Marianne Berg m.fl. (V):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att ändra reg-lerna i föräldrabalken så att det blir möjligt för ett barn att ha flera vårdnadshavare.
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till lagänd-ring som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer kan få dessa uppgifter ändrade retroaktivt.

2010/11:C204 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla ensamkommande barn ska få en god man inom 24 timmar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdraget som god man ska definieras tydligare.

2010/11:C207 av Anders W Jonsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa laglotten.

2010/11:C208 av Johan Linander och Staffan Danielsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändringar i namnlagen.

2010/11:C211 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fastställande av faderskap.

2010/11:C212 av Susanne Eberstein och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägga fram förslag till lagstiftning som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

2010/11:C214 av Ann-Christin Ahlberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av barns skuldsättning.

2010/11:C218 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i föräldrabalken införa en särskild regel som utesluter den förälder som mördat eller på annat straffbelagt sätt bragt den andra föräldern om livet från vårdnaden om gemensamma barn.

2010/11:C221 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ordentlig bedömning av risken att barnen ska bortrövas bör göras i samband med vårdnadsprocesser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att umgängesrätten bör inhiberas med omedelbar verkan när en förälder befaras planera att föra bort sitt barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att aktivera och informera om larmnumret 116 000 i Sverige.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra de bilaterala kontakterna mellan Sverige och andra länder med det särskilda syftet att effektivisera tidiga insatser i samband med bortföranden av barn.

2010/11:C228 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att överväga en översyn och reformering av lagstiftningen med hänsyn till barnets bästa.

2010/11:C235 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över lagstiftningen för flersamma förhållanden.

2010/11:C236 av Irene Oskarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för att Sverige snarast inför en rättighet för barn att få ett juridiskt ombud med barnkompetens enligt barnkonventionens intentioner.

2010/11:C238 av Fredrik Olovsson och Lennart Axelsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigselförrättare.

2010/11:C245 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gemensam vårdnad om barn från födseln.

2010/11:C252 av Patrick Reslow (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om faderskapspresumtion för sambor.

2010/11:C254 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om faderskapstest.

2010/11:C257 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av namnlagen.

2010/11:C262 av Catharina Bråkenhielm och Jan-Olof Larsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om efterlevande makes skydd beträffande arvsrätten för särkullbarn.

2010/11:C266 av Emma Henriksson och Désirée Pethrus (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett generellt och förenklat förfarande för faderskapsbekräftelse.

2010/11:C267 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av namnlagen.

2010/11:C276 av Hans Rothenberg och Ulrika Karlsson i Uppsala (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en barnbalk.

2010/11:C278 av Christina Karlsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om umgängesrätt för mor- och farföräldrar.

2010/11:C286 av Anders W Jonsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge föräldrar det avgörande inflytandet över vem som ska bli vårdnadshavare i händelse av föräldrars död.

2010/11:C288 av Ulf Nilsson m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den könsneutrala äktenskapsbalken bör ändras så att äktenskap enbart kan ingå i civil ordning.

2010/11:C291 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i sambolagstiftningen införa arvsrätt mellan sambor.

2010/11:C304 av Maria Ferm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barns rätt till umgänge med alla sina föräldrar.

2010/11:C308 av Yvonne Andersson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör få i uppdrag att se över den ändring i föräldrabalken som gjordes 2006 samt överväga om de frivilliga samarbets-samtalen vid vårdnadstvister ska ersättas av obligatoriska medlingssamtal.

2010/11:C309 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rutinerna för fastställande av faderskap bör förenklas när föräldrarna till ett barn är ogifta.

2. Riksdagen beslutar att föräldrabalken ses över vad gäller att båda föräldrarna vid barnets födelse automatiskt bör få gemensam vårdnad oberoende av sitt civilstånd.

2010/11:C314 av Andreas Norlén och Mats Johansson (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kunskapsmanställning när det gäller risk för bortförande av barn vid vårdnadstvister.

2010/11:C319 av Andreas Norlén och Gunnar Axén (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arvsrätt för kusiner och deras avkomlingar.

2010/11:C325 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att båda föräldrarna, liksom andra närstående, ska ha rätt till kontakt med ett barn trots att föräldrarna inte lever tillsammans.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samarbetsamtal eller avtal för separerade föräldrar också bör innehålla ekonomisk rådgivning och beslut kring ekonomin för resor till och från föräldrarna vid boende på olika orter.

2010/11:C326 av Penilla Gunther och Yvonne Andersson (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om juridiskt ombud med särskild barnkompetens för barn vid tvister.

2010/11:C328 av Sara Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om automatiskt gemensam vårdnad.

2010/11:C333 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gemensam vårdnad automatiskt ska gälla efter det att ett faderskap har fastställts och att barn till ogifta föräldrar därmed ska få samma rättigheter som barn till gifta föräldrar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vårdnadsreglerna bör ändras så att samarbetsvårigheter ej utgör en grund för att tilldöma enskild vårdnad.

2010/11:C334 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kusiners arvsrätt.

2010/11:C337 av Lars-Arne Staxäng och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka jämställdheten mellan mammor och pappor vid separationer och vårdnadstvist.

2010/11:C342 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglerna om beslutanderätt vid gemensam vårdnad bör ses över.

2010/11:C344 av Tomas Tobé (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hbt-personers rättigheter.

2010/11:C348 av Jessika Vilhelmsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om gode män för flyktingbarn.

2010/11:C353 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av ärvdabalken.

2010/11:C354 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av barns rätt att testamentera sin kvarlåtenskap.

2010/11:C364 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att talerätten om hävande av faderskap för såväl efterlevande maka som mannens arvingar bör ses över.

2010/11:C369 av Marianne Berg m.fl. (V):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dispensmöjligheten i äktenskapsbalken när det gäller äkten-skap för barn under 18 år ska tas bort.

2010/11:C372 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stödet till vigselförrättare.

2010/11:C373 av Annika Qarlsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en barnbalk som är likställd föräldrabalken enligt motionens intentioner.

2010/11:Sf205 av Maria Ferm m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gode män ska utses inom 24 timmar.

2010/11:Sf338 av Andreas Carlson och Annika Eclund (båda KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en god man ska förordnas inom 24 timmar efter barnets eller ungdomens ankomst.

2010/11:So257 av Kerstin Engle (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa de lagändringar som krävs för att införliva Europeiska konventionen om utövandet av barns rättigheter.

2010/11:So396 av Maria Abrahamsson och Olof Lavesson (båda M):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av adoptionsreglerna.

2010/11:So440 av Börje Vestlund m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en föräldraskapspresumtion för att säkerställa alla barns rätt till båda sina föräldrar, oavsett föräldrarnas kön.

2010/11:So493 av Börje Vestlund m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att få retroaktivt ändrade intyg efter ny könstillhörighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar i namnlagen så att människor ges rätt att ändra förnamn, oavsett könsidentitet.

2010/11:So501 av Barbro Westerholm (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en anpassning av lagstiftningen om adoptioner så att den tar hänsyn till förhållandena för barn som kommit till genom värdmödraskap.

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett lagförslag om vad som anförs i motionen om föräldraskapspresumtion.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten för barn att ha fler än två vårdnadshavare.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett eget offentligt biträde för barn.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka barns rätt till vård när skilda föräldrar har gemensam vårdnad.

2010/11:So583 av Marianne Berg m.fl. (V):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att en moderskapspresumtion ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i registrerat partnerskap genomgår assisterad befruktning vid allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att en moderskapsbekräftelse ska gälla i de fall där en lesbisk kvinna som lever i ett samboförhållande genomgår assisterad befruktning utanför allmänt sjukhus eller insemineras genom privat försorg.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i föräldrabalken som innebär att den man som donerat sin sperma för assisterad befruktning av en kvinna får möjlighet att bekräfta faderskapet till barnet.